

הלכות תפלה וברכת כהנים פרק י"ד - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור אויף הלכות תפילה פרק י"ד — הלכות ברכת כהנים (רמב"ם)

מבנה פון הלכות תפילה בכלל — הקדמה

פשוט: הלכות תפילה ביים רמב"ם: פרקים א—י זענען הלכות תפילה גופא; פרק י"א — הלכות בית הכנסת; פרקים י"ב—י"ג — הלכות קריאת התורה; פרקים י"ד—ט"ו — הלכות ברכת כהנים.

חידושים:

1. **דער קשר פון ברכת כהנים צו תפילה:** דער פאדעם וואס פארבינדט אלע טיילן — בית הכנסת, קריאת התורה, ברכת כהנים — איז דער **ציבור**. אלע דריי זאכן קומען נאר פאר ווען מ'דאוונט בציבור. א יחיד האט נישט קיין קריאת התורה, נישט קיין הלכות בית הכנסת, און נישט קיין ברכת כהנים. די כהנים בענטשן דעם עולם דווקא ווי דער ציבור איז פארזאמלט.

2. **וואס קומט מען אין שול פאר?** מ'קען פרעגן: קומט מען אין שול צום דאווענען (און ברכת כהנים איז א צוגאב), אדער אפשר קומט מען פאר קריאת התורה, אדער אפשר קומט מען פאר ברכת כהנים? ביי אשכנזים, וואו מ'דוכנט נאר יום טוב, קומט דער עולם טאקע ספעציעל צו באקומען די ברכה — מ'ברענגט אפילו קינדער.

דער רמב"ם הייבט נישט אן מיט דער מצוה-הגדרה

חידושים:

1. **קשיא אויפ'ן רמב"ם — פארוואס פעלט דער מצוה-הקדמה:** דער רמב"ם הייבט נישט אן מיט "מצות עשה לברך את ישראל", אף אז אין ספר המצוות און אין דעם מנין המצוות פארנט פון הלכות שטייט קלאר אז ס'איז דא אזא מצוה. אין מנין המצוות שטייט אפילו "לברך את ישראל בכל יום" (כאטש אין אנדערע פלעצער שטייט נישט "בכל יום"). דאס איז ענליך צו הלכות תפילה, וואו דער רמב"ם וואלט אויך געקענט אנהייבן מיט דער מצוה-הגדרה. אנשטאט דעם הייבט דער רמב"ם גלייך אן מיט פרטי הלכות — ווען מ'זאגט ברכת כהנים (שחרית, אזא טאג, אזא טאג). ס'זעט אויס אז דער רמב"ם איז נישט מסביר דעם אמת'דיגן קשר פון ברכת כהנים מיט תפילה.

2. **תירוץ פון רדב"ז:** דער רדב"ז (אין א תשובה) ענטפערט אז ווען א זאך איז אזוי באקאנט אז יעדער ווייסט דערפון, הייבט דער רמב"ם נאר אן מיט פרטי הלכות, נישט מיט דער יסוד-מצוה. ער ברענגט א ראיה פון קריאת שמע, וואו דער רמב"ם הייבט אויך נישט אן מיט "מצות עשה לקרוא קריאת שמע". דער רדב"ז מיינט אז דער רמב"ם אסומט אז דער לערנער ווייסט שוין דעם עיקר, און ער גיט נאר חידושי הלכה. **קשיא אויף דעם רדב"ז:** דאס שטימט אפשר פאר די משנה (וואס זאגט נאר חידושים), אבער דער רמב"ם'ס דרך איז דאך צו זאגן יעדע מצוה. א ראיה אז דער רמב"ם אסומט געוויסע ידיעות: דער רמב"ם האט קיינמאל נישט דערמאנט אז ס'איז דא הפטרה — ער גיט נאר פרטים דערפון.

3. **[דיגרעסיע: דער רמב"ם אלס בשר ודם]** — עמיצער שלאגט פאר אז אפשר האט דער רמב"ם פשוט נישט אלעס הונדערט פראצענט ארגאניזירט. אויב מ'ויל גיין אין דעם וועג, קען מען זאגן פארקערט — דער רמב"ם האט געוואלט ווייזן אז א מענטש קען זיין א בשר ודם און דאך ווערן א רמב"ם. אבער "להורות תשובה לרב" — מ'זאל נישט סתם מאכן א תירוץ אז ער איז געווען א מענטש.

צי ברכת כהנים איז א חיוב יומי חידושים:

1. **צי ס'איז א חיוב יומי מדאורייתא:** אין תורה שטייט אז דער כהן איז מצווה צו בענטשן אידן, אבער ס'שטייט נישט קיין ספעציפישער זמן. ווען א מצוה האט נישט קיין זמן, טוט מען עס יעדן טאג (ווי ציצית, תפילין). **אבער ס'איז נישט פשוט** אז ס'איז א חיוב יומי ממש. ס'קען זיין אז דאס וואס מ'טוט עס יעדן טאג איז **דרבנן**. ס'איז נישט אזוי ווי מצות מצה בפסח, וואו אויב מ'פארפאסט איז מען מבטל א מצוה. ביי ברכת כהנים איז עס א מצוה וואס מ'טוט ווען מ'קען — ווען אידן קומען אין שול.

2. **היסטארישער קאנטעקסט:** אפשר אמאל, ווען ס'איז נישט געווען בתי כנסיות, נאר א בית המקדש, האט מען נאר דארט געדוכנט, און אין אנדערע פלעצער איז עס פשוט נישט אויסגעקומען.

3. **ראיה פון מנהג אשכנז:** די גרויסע ראיה אז ס'איז נישט ממש א חיוב יומי מדאורייתא איז פון **אשכנזים** וואס פירן זיך שוין א לאנגע צייט נאר צו דוכנען יום טוב. ווען ס'וואלט געווען א קלארע מצות עשה יעדן טאג, וואלט מען נישט געקענט עס מבטל זיין.

4. **טעם פון מנהג אשכנז:** די אשכנזים האבן געזאגט: "אונז זענען אין גלות, אונז האבן נישט קיין כח צו געבן א ברכה אידן." דאס איז פארבונדן מיט דער סברא אז מ'דארף זיין אין א מצב פון שמחה/רוהיגקייט צו דוכנען.

5. **צי א כהן קען בענטשן א איד פריוואט:** אויב א כהן טרעפט אן איד אויף דער גאס און זאגט אים "יברכך", איז ער מקיים א מצות עשה? **לכאורה** וואלט מען געזאגט יא. **אבער** ס'דארף זיין אין א געוויסע צורה: דער פסוק זאגט "כה תברכו" — ס'דארף זיין מיט **נשיאת כפים**, אין **לשון הקודש**, מיט דעם ענין פון "ואני אברכם". ס'איז נישט אז סתם א ברכה אויף דער גאס איז מקיים די מצוה.

6. **צי א כהן מעג מאכן די ברכה "לברך את עמו ישראל" פריוואט:** א כהן מעג מאכן די ברכה און בענטשן אידן אויסערהאלב דעם סדר — ס'איז נישט קיין ברכה שאינה צריכה.

מנהגי דוכנען — סאטמאר און אנדערע

חידושים:

1. **סאטמארער רב (ר' יואל) וועגן דוכנען אין גלות:** דער סאטמארער רב שרייבט אז ס'איז געווען מענטשן וואס האבן געוואלט מתקן זיין אז מ'זאל אנהייבן דוכנען יעדן טאג (אדער יעדן שבת) אויך אין גלות. אבער **מהר"י ששפורטש** (וועמען דער סאטמארער רב דערמאנט אלס "דער גרויסער קנאי") האט חושש געווען אז די נייע תקנה קומט פון **שבתאים**, און ס'איז מבטל געווארן. דער סאטמארער רב ברענגט דערפון אז מ'איז ממעט אין דוכנען אלס א סטעיטמענט — מ'נעמט נישט פון רשעים.

2. **סאטמאר'ס אייגענער מנהג — שבת חול המועד:** סאטמאר דוכנט **שבת חול המועד** — דאס איז דער איינציגער צייט ווען נאר סאטמאר דוכנט. דער סאטמארער רב איז געווען אין ארץ ישראל, האט זיך געהאלטן ווי א ירושלים'ער (ער האט אפילו געפראוועט **פורים המשולש**), און האט אנגעהויבן דוכנען. דער איראניע: דער גרויסער קנאי האט דאך אנגעהויבן דוכנען — ס'איז דאך נישט אזא גרויסע עבירה.

3. **מנהג אשכנז — נישט דוכנען ווען יום טוב פאלט אויף שבת:** ס'איז דא א מנהג אז ווען **יום טוב חל בשבת** דוכנט מען נישט (אדער מ'איז נישט מאריך). דער **טעם:** מ'קען נישט גיין אין **מקוה שבת** (פאר'ן דוכנען), סאו מ'דוכנט נישט. היינט גייען חסידים ממילא אין מקוה פאר שבת, סאו קען מען שוין דוכנען אפילו שבת.

"דוכנ'ען". דער רמב"ם'ס באנוץ פון "נשיאות כפים" באטאנט דעם אופן — וויאזוי מ'האלט די הענט.

דער סדר פון נשיאות כפים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כיצד נשיאות כפים בגבולין? בעת שהגיע שליח ציבור לעבודה, כשמגיע ל'רצה' — כל הכהנים שעומדים בבית הכנסת נעקרים ממקומם והולכים ועולים לדוכן. ועומדים שם פניהם למול ההיכל ואחוריהם כלפי העם, ואצבעותיהם כפופות לתוך כפיהם. עד שישלים שליח ציבור ברכת הודאה — מחזירין פניהם כלפי העם, ופושטים את כפות ידיהם, ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם, ומתחילין לברך."

פשט: ווען דער ש"ץ קומט אן צו "רצה" (ברכת העבודה), גייען אלע כהנים אוועק פון זייער פלאץ און גייען ארויף צום דוכן. זיי שטייען מיט'ן פנים צום ארון קודש (היכל) און מיט'ן רוקן צום עולם, מיט צוגעלייגטע פינגערס. ווען דער ש"ץ ענדיגט מודים (ברכת הודאה), דרייען זיי זיך אום צום עולם, עפענען אויף זייערע פינגערס, הייבן אויף זייערע הענט ביז די אקסלען, און הייבן אן צו בענטשן.

חידושים:

1. "כשמגיע לרצה" — ווען גענוי? אפשר מיינט ער גלייך ביים אנהייב פון דער ברכה, ביי דער ערשטער ווארט "רצה".

2. פינגערס צוגעלייגט ביז נאך מודים: דער רמב"ם באטאנט אז ביז מודים שטייען די כהנים מיט צוגעלייגטע פינגערס ("אצבעותיהם כפופות לתוך כפיהם"). נשיאות כפים — דאס עפענען פון די הענט — ווערט דוקא נישט געמאכט פריער. ערשט נאך מודים עפנט מען אויף די פינגערס און הייבט אויף די הענט. דער חידוש: דער רמב"ם מאכט א קלארע צוויי-שטופיגע פראצעדור — ערשט שטייען מיט פארמאכטע הענט צום היכל, דערנאך דרייען זיך אום מיט אפענע הענט צום עולם.

3. "מגביהין ידיהם כנגד כתפיהם": מ'הייבט אויף די הענט ביז דער הייך פון די אקסלען — נישט העכער (אין גבולין).

4. פארגלייך צו תפילה: ביים דאווענען איז אויך געווען הלכות וויאזוי מ'האלט די הענט, אבער ברכת כהנים האט מער ספעציפיקאציעס. ביי ברכת כהנים איז דער ענין פון עין הרע אויך א פאקטאר (פארוואס מ'האלט די פינגערס אויף א געוויסן אופן), כאטש דער רמב"ם ברענגט נישט דעם טעם אויסדריקליך.

[דיגרעסיע: וואס איז "דוכן"?]

1. אין בית המקדש: ס'איז קלאר אז אין בית המקדש איז געווען א פיזישער דוכן — א באזונדערער פלאץ/פלאטפארמע וואו די כהנים (און לויים) האבן געשטאנען. מ'ברענגט "לויים בדוכנם" — דער דוכן איז איינע פון די זאכן וואס מ'באקלאגט אז מ'האט פארלוירן.

2. אין בית הכנסת: ס'איז נישט קלאר אז ס'דארף זיין א פיזישער דוכן (סטעידיזש/פלאטפארמע) אין שול. דער רמב"ם ברענגט נישט אין הלכות בית הכנסת אז מ'דארף בויען א דוכן. ס'איז זיכער נישט מעכב.

3. פירוש המשניות: דער רמב"ם אליין אין פירוש המשניות זאגט "דוכן הוא מקום עמידת הכהנים" — עס איז סתם דער פלאץ וואו די כהנים שטייען.

4. מסקנא: "דוכן" אין קאנטעקסט פון בית הכנסת מיינט פשוט דעם פלאץ וואו מ'דוכנט, נישט נויטווענדיג א פיזישע פלאטפארמע.

סדר פון דער רמב"ם — בגבולין פאר בית המקדש

חידוש: ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם הייבט אן מיט דעם סדר פון ברכת כהנים בגבולין (אויסער בית המקדש), און ערשט נאכדעם גייט ער זאגן וויאזוי עס איז אין בית המקדש. דאס שטימט מיט זיין שיטה אז ער פירט אויס הלכות וויאזוי מ'דאוונט באופן כללי אין דער גאנצער וועלט, און נאכדעם ברענגט ער דעם בית המקדש סדר.

ווען דוכנט מען — שחרית, מוסף, נעילה, נישט מנחה (הלכות א-1)

דער רמב"ם'ס ווערטער: מ'דוכנט ביי שחרית, מוסף, און נעילה, אבער נישט ביי מנחה — שמא שתה כדי קלילות ראש. אפילו ביום התענית — גזירה מנחה של תענית אטו מנחה של כל יום.

פשט: מנחה איז געווענליך נאך דער סעודה, און אפשר האט דער כהן שוין געטרונקען. דאס גילט יעדן טאג, נישט נאר שבת/יום טוב. אפילו ביום התענית, וואו מ'טאר נישט טרינקען, דוכנט מען נישט ביי מנחה.

חידושים:

1. רמ"א פסק'נט אז מ'דארף זיך פירן צו דוכנען יעדן טאג (אשכנזישער מנהג איז אבער נאר יום טוב).

2. יום טוב דוכנט מען ווייל ס'איז רואיג: דער טעם פארוואס יום טוב דוכנט מען איז ווייל ס'איז מער רואיג (שמחת יום טוב). שבת חול המועד איז אויך רואיג — אפשר איז דאס די סברא פארוואס סאטמאר דוכנט דעמאלט.

3. חילוק צווישן מנחה פון יום כיפור און מנחה פון שאר תעניות: ביי יום כיפור איז דא נעילה נאך מנחה, דעריבער איז מנחה פון יום כיפור א "סתם מנחה" — די ספעציעלע תענית-תפילה איז נעילה. ביי שאר תעניות אבער, וואו ס'איז נישטא קיין נעילה, איז מנחה אליין די "לעצטע תפילה" פון דער תענית, מ'איז מאריך בתחנונים, מ'זאגט ענגו — און דאס קען זיך מחלף זיין מיט א ספעציעלע תפילה ווי נעילה. דעריבער האט מען אויך דארט נישט מתקן נשיאות כפים.

4. דער פוינט פון נעילה: נעילה איז א תפילה וואס מ'לייגט צו צווישן מנחה און שקיעה. דער רמב"ם האלט אז מ'דארף דאווענען מנחה פריער, און נעילה סמוך לשקיעה. דער עיקר פוינט איז אז נעילה איז די לעצטע תפילה — ס'איז נישטא קיין תפילה צווישן איר און באנאכט.

5. פראקטישער חילוק ביי שאר תעניות: ביי שאר תעניות קומט מען אין בית המדרש סוף טאג צו דאווענען מנחה און מעריב, מ'וויל אויספאסטן. אבער ביי יום כיפור, וואו ס'איז שוין דא נעילה, דאוונט מען מנחה פריער ווייל מ'דארף נאכדעם מאכן נעילה.

6. לשונות פון די גאונים: די גאונים זאגן אז מ'איז מאריך ביי מנחה בתחנונים ביי א תענית — דאס מאכט מנחה פון א תענית זעהן אויס ווי נעילה, און דעריבער זאל עס זיך נישט מחלף זיין מיט מנחה פון כל השנה. ביי יום כיפור אבער, וואו נעילה איז באזונדער, איז מנחה סתם א מנחה.

"כל שעבר ועלה לדוכן מנחה של יום הכיפורים"

דער רמב"ם: אויב א כהן איז בדיעבד ארויפגעאנגען דוכנ'ען ביי מנחה פון יום כיפור, איז מען אים נישט מוריד.

חידושים:

1. פארוואס נישט מוריד: ביי יום כיפור ווייסט מען אז ער איז נישט שיכור — דאס איז דער גאנצער טעם פון דער גזירה. אבער מ'האט אים נישט לכתחילה געלאזט, ווייל ס'איז א תקנה (גזירה אטו מנחה דכל השנה). בדיעבד אבער, אויב ער איז שוין ארויף, איז מען אים נישט מוריד.

2. טעם פון נישט מוריד זיין: אויב מ'וואלט אים מוריד געווען, וואלט מענטשן געמיינט אז ער איז פסול — אז ער איז נישט קיין כהן, אדער אז ער איז א חלל. דאס וואלט געווען א חשש פון הוצאת שם רע אויף דעם כהן.

סדר נשיאות כפים בגבולין — הלכה ז

[דיגרעסיע: טערמינאלאגיע — ברכת כהנים / נשיאות כפים / דוכנ'ען]

דער רמב"ם רופט עס "נשיאות כפים" — דאס מיינט דאס אויפהייבן פון די הענט. "ברכת כהנים" איז די אמת'דיגע ברכה וואס די כהנים געבן פאר אידן. "דוכן" איז דער פלאץ וואו מ'שטייט. אין אונזער לשון רופט מען עס

ענטפערן אמן נאך די כהנים. (7) די כהנים טארן נישט אומדרייען זייערע פנים ביז דער שליח ציבור הייבט אן "שים שלום".

פשט: אלעס גייט אין א סדר — יעדער ווארט ביז דער פריערדיגער ענדיגט. **חידושים:**

1. **"כהנים" רופן — ענליך צו קריאת התורה:** אזוי ווי מ'רופט "כהן" ביי קריאת התורה, רופט מען "כהנים" ביי ברכת כהנים. דער קורא/מקריא איז דער בעל תפילה — ס'איז די זעלבע זאך. מ'זאל נישט מיינען אז די כהנים קומען אליינס — מ'דארף זיי רופן.

2. **אמן ווערט געזאגט אויף די כהנים'ס ברכה, נישט אויף דעם שליח ציבור:** דער ציבור ענטפערט אמן אויף וואס די כהנים זאגן. דער שליח ציבור איז נאר דער וואס זאגט פאר. ס'איז נישט צוויי ברכות — ס'איז איין ברכה, אבער מ'דארף א סדר אז מ'זאל נישט "אריינהאקן" איינער אין צווייטן.

3. **פארוואס דער שליח ציבור זאגט נישט אמן:** "שמא תטרף דעתו ולא ידע איזו ברכה מקריא אותן" — ער קען פארגעסן צי ער האלט ביי "יברכך" אדער "אר". אמן איז דאך דאס זעלבע ביי אלע ברכות, סאו ער קען פארלירן זיין פלאץ. דאס איז אן ערבות הדדית — מיר זארגן זיך אז די כהנים זאלן נישט פארמישן, דעריבער מאכט מען דעם שליח ציבור אלס "קאנטראלער".

4. **כללות'דיגער עיקרון:** דער סך הכל פון אלע דאזיגע הלכות איז אז מ'זאל זיין רואיג — מ'לויפט נישט, מ'ענדיגט, נעקסטע סטעפ, נעקסטע סטעפ.

הלכה י"ב — כהנים גייען בארוועס (תקנת רבי יוחנן)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "התקין רבי יוחנן שלא יהיו הכהנים עולים בדוכן בסנדליהם אלא עומדים יחפים."

פשט: רבי יוחנן האט מתקן געווען אז כהנים זאלן נישט גיין מיט שייך אויפ'ן דוכן, נאר בארוועס.

חידושים:

1. **טעמים פון גמרא:** (א) כבוד הציבור — שמוציגע שייך. (ב) רב אשי'ס טעם — אז ער גייט זיך צוגעבויגן (צו פאררעכטן א שוך), וועט מען מיינען אז ער האט א פסול (פסול כהונה).

2. **פארוואס נישט דער טעם פון בית המקדש? ס'איז נישט דא איינער וואס זאגט אז ווייל אין בית המקדש זענען די כהנים געגאנגען יחפים.** דער רמב"ם ברענגט נישט דעם טעם — ער ברענגט נאר די גמרא'ס טעמים (כבוד הציבור, חשש פסול).

הלכה י"ג — כהנים און ציבור זאלן נישט קוקן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כשהכהנים מברכין את העם לא יביטו בעם ולא יסיחו דעתם אלא יהיו עיניהם כנגד הארץ כעומד בתפלה. וכן העם לא יסתכלו בפני הכהנים... אלא כל העם ישפילו ראשם ויכוונו את פניהם כנגד פני הכהנים ואינם מביטים בפניהם."

פשט: ביידע — כהנים און ציבור — זאלן נישט קוקן איינער אויף דעם אנדערן. כהנים קוקן אראפ ווי ביי תפילה, ציבור שטעלן זיך קעגן די כהנים אבער קוקן נישט אין זייער פנים.

חידושים:

1. **דער רמב"ם'ס טעם vs. אנדערע מקורות:** אין אנדערע פלעצער שטייט אז מ'זאל נישט קוקן ווייל די שכינה איז שורה אויף די אצבעות פון די כהנים. אבער דער רמב"ם ברענגט נישט דעם טעם — ער גיט א פשוט'ן טעם: **"כדי שלא יסיחו דעתם"** — מ'זאל נישט ווערן דיסטראקטעד. ביי כהנים — אז ער קוקט אויף דעם עולם וועט ער אנהייבן טראכטן פון זיי. ביי

הלכה י' — שליח ציבור מקריא מלה במלה

דער רמב"ם'ס ווערטער: דער שליח ציבור איז מקריא די כהנים מלה במלה — ער זאגט פאר "יברכך" און זיי זאגן נאך "יברכך", וכו'. דער מקור איז "נאמר 'אמור להם'".

פשט: פשוט "אמור להם" אין פסוק מיינט אז משה זאל זאגן פאר אהרן דעם נוסח פון ברכת כהנים. די חכמים דרשנען פון דעם אז יעדע מאל דארף מען פאראויסזאגן פאר די כהנים יעדע ווארט.

חידושים:

1. **דער שליח ציבור אלס משה רבינו:** דער שליח ציבור שפילט די ראלע פון משה רבינו — אזוי ווי משה האט געזאגט פאר אהרן דעם נוסח, אזוי זאגט דער שליח ציבור (וואס איז דער "גואל של ציבור", דער סובסטיטוט פאר'ן ציבור) פאר די כהנים.

2. **קשיא אויף דעם דרוש:** "כה תברכו את בני ישראל אמור להם" — לכאורה מיינט "אמור להם" אז די כהנים זאלן זאגן פאר ישראל, נישט אז משה זאל זאגן פאר די כהנים. דער זוהר טייטשט אז "אמור להם" איז אזוי ווי "לאמר" — ד.ה. "זאג דאס, מיט דעם נוסח, מיט דעם לשון."

3. **א "חברא'דיגע פשט" פארוואס דער שליח ציבור זאגט פאר:** דער גאנצער ענין פון מקריא זיין איז כדי דער כהן זאל וויסן אז ער איז נישט דער מברך — ער איז נאר א צינור. דער אויבערשטער גיט די ברכה. דער כהן ווייסט אפילו נישט אליין די ווערטער, מ'זאגט אים פאר — כדי ער זאל נישט מיינען אז ער טוט עפעס אליין.

4. **אלטערנאטיווער טעם:** דער שליח ציבור דארף עפעס א "דזשאב" האבן — ברכת כהנים קומט בתוך חזרת הש"ץ, סאו דער שליח ציבור מוז א ראלע האבן אין דעם.

הלכה י' (המשך) — "שים שלום" און ברכת כהנים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "והכהנים מחזירין פניהם כלפי הקודש ואחר כך כופתין את אצבעותיהן ועומדין שם בדביקות עד שיברך ברכת שים שלום ותחזירם למקומן."

פשט: נאך ברכת כהנים דרייען זיך די כהנים צוריק כלפי ארון הקודש, מאכן צו זייערע פינגערס, און בלייבן שטיין ביז דער שליח ציבור ענדיגט "שים שלום", ערשט דאן גייען זיי צוריק צו זייער פלאץ.

חידושים:

1. **"שים שלום" איז קאנעקטעד צו ברכת כהנים:** ברכת כהנים ענדיגט זיך מיט "וישם לך שלום" — "שים שלום" איז א בקשה אז דער שלום פון ברכת כהנים זאל מקוים ווערן. די לשונות פון "שים שלום" (חיים, חן, פנים) שפיגלען אפ די לשונות פון ברכת כהנים ("יאר ה' פניו אליך", "וישם לך שלום"). ווייל "שים שלום" איז בעצם א ברכה אויף ברכת כהנים, בלייבן די כהנים דארט ביז עס ענדיגט זיך — ביידע זענען קאנעקטעד.

2. **פאראלעל צו שטילע שמונה עשרה:** דאס וואס די כהנים גייען נישט גלייך אוועק איז ענליך צום דין פון צוריקטרעטן נאך שמונה עשרה — מ'דארף זיך "געזענענען" פון דעם מקום התפילה, נישט אנטלויפן ווי "תנוקא ברה".

הלכה י"א — סדר פון ברכת כהנים: ווער ווארט אויף וועמען

דער רמב"ם'ס ווערטער: (1) מ'רופט "כהנים" ביז דער ציבור ענדיגט שמונה עשרה. (2) די כהנים טארן נישט ארויפגיין ביז דער שליח ציבור רופט זיי. (3) די כהנים טארן נישט אנהייבן ברכה ביז דער מקריא ענדיגט זיין ווארט. (4) דער ציבור ענטפערט נישט אמן ביז די כהנים ענדיגן זייער ברכה. (5) די כהנים הייבן נישט אן די נעקסטע ברכה ביז דער ציבור ענדיגט אמן. (6) דער שליח ציבור טאר נישט

- דער "אחד" וואס ווערט דערמאנט — ס'איז נישט וויכטיג ווער ס'איז, ס'איז סתם איינער, ענליך צו דעם וואס מישט דאס בלוט אין יום כיפור "כדי שלא יקרוש".

עניית אמן אין מקדש

פשט: אין גבולין ענטפערט מען אמן נאך יעדער פסוק. אין מקדש ענטפערט מען נישט אמן נאך יעדער פסוק — נאר ביים סוף, און אנשטאט אמן זאגט מען "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

שם המפורש אין מקדש

דער רמב"ם ווערטער: "במקדש... שם המפורש... מן י' וה' י" — אין מקדש זאגט מען דעם שם ככתבו, דאס הייסט די פיר אותיות. "ובמדינה אומרים אותו בכינוי... א-ד... שאין מזכירין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד."

חידושים:

1. שיטת הרמב"ם vs. רש"י: דער רמב"ם האלט אז "שם המפורש" מיינט דעם שם פון פיר אותיות (י-ה-ו-ה), ארויסגעזאגט ווי ס'איז געשריבן. דאס איז נישט לויט רש"י און אנדערע ראשונים וואס האלטן אז שם המפורש איז שם מ"ב אדער אנדערע שמות. דער רמב"ם זאגט נישט ווי אזוי מ'זאגט עס ארויס, נאר אז ס'איז נישט מיט א כינוי.

משמת שמעון הצדיק — אויפהערן שם המפורש

דער רמב"ם ווערטער: "ומשמת שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש... שלא ללמדו מי שאינו הגון."

חידושים:

1. וואס מיינט "שלא ללמדו מי שאינו הגון"? א פשוט'ע פשט וואלט געווען אז מ'קען מאכן מיט שמות וכשפים שעדליכע זאכן ("הרג בשם"). אבער דער רמב"ם אין מורה נבוכים (חלק א' פרק ס"א) איז מאריך אז ס'איז נישט אמת אז א שם קען פיזיש עפעס אויפטון. דער רמב"ם פארשטייט עס אלס א ענין פון רעספעקט — "כל זה גדולה לשם הנכבד והנורא הזה" — מ'רעספעקטירט דעם שם, מ'רעדט נישט פון אים אסאך, מ'איז עס מעלים פון פשוטי מענטשן.

2. "ולא היו חכמים הראשונים מלמדין שם זה אלא לתלמידיהן הנבונים והגונים אחת לשבע שנים" — דער עיקר איז נישט דאס ווארט אליין, נאר די הבנה וואס דער שם מיינט. א פשוט'ער מענטש וואס וועט עס לערנען וועט אנהייבן זאגן לבטלה די הייליגע נאמען — דעריבער זאל ער בכלל נישט וויסן דערפון. דאס איז פארבונדן מיט דעם איסור פון ארויסזאגן שם השם לבטלה.

הלכה ט"ו — ברכת כהנים בלשון הקודש

דער רמב"ם ווערטער: "בכל מקום... בלשון הקודש" — ברכת כהנים מוז זיין דווקא אין לשון הקודש. "כה" מיינט אזוי — "ככה למדוני שומעי שמועה".

חידושים:

1. "שומעי שמועה" vs. "פי השמועה": אנדערע ראשונים שרייבן "פי השמועה", דער רמב"ם שרייבט "שומעי שמועה" — אפשר ווייל "כה" אליין זאגט נישט קלאר, ס'מיינט "אזוי ווי משה האט געוויזן".

2. "כה תברכו" ווערט אויסגעלערנט פאר מערערע הלכות: בעמידה, בלשון הקודש, פנים כנגד פנים, בקול רם (נישט געשריגן, נאר "לאפוקי בלחש"), בשם המפורש.

3. חילוק צווישן ברכת כהנים, תפילה, און קריאת שמע: ביי קריאת שמע זאגט דער רמב"ם בפירוש אז מ'איז יוצא בכל לשון, ביי תפילה אויך בכל לשון — אבער ברכת כהנים דארף זיין דווקא בלשון הקודש. די גמרא אין סוטה ברענגט א ליסטע פון זאכן וואס דארפן זיין בלשון הקודש, אבער

ציבור — אז ער קוקט אויף דעם כהן וועט ער ווערן דיסטראקטעד פון די ווערטער.

2. שטימט מיט'ן יסוד אז דער אויבערשטער בענטשט: דאס וואס מ'קוקט נישט אויף דעם כהן שטימט מיט'ן גאנצן יסוד אז ס'איז נישט דער "משה יאנקל כהן" וואס גיט דיר א ברכה — דער אויבערשטער גיט דיר. דער כהן איז נאר דער צינור, דער "בעל מקריא".

3. מנהג פון טלית אויפ'ן קאפ: דער מנהג אז כהנים לייגן ארויף זייער טלית אויף די קעפ (און מענטשן טוען אויך אזוי) איז כדי מ'זאל נישט קוקן. אבער לויט'ן רמב"ם איז דער עיקר טעם נישט וועגן שכינה, נאר וועגן כוונה — מ'זאל מכוון זיין און נישט דיסטראקטעד ווערן.

הלכה י"ד — איין כהן vs. מערערע כהנים

דער רמב"ם ווערטער: "אם היה כהן המברך אחד מתחיל לברך מעצמו, והשליח ציבור מקריא אותו מלה במלה. כשהן שנים אין מתחילין לברך עד שיקרא להם שליח ציבור 'כהנים', והן עונין ואומרין 'יברכך'."

פשט: איין כהן הייבט אן אליין (אן דעם רוף "כהנים"), אבער דער שליח ציבור איז אים נאך אלץ מקריא. ביי צוויי אדער מער כהנים רופט דער שליח ציבור "כהנים" און ערשט דאן הייבן זיי אן.

חידושים:

1. וואס הייסט "מתחיל לברך מעצמו"? ער זאגט אליין די ברכה "לברך את עמו ישראל באהבה" — ווייל ער טראגט אליין די עול, דארף מען אים נישט רופן.

2. פארוואס ביי מערערע כהנים דארף מען רופן "כהנים"? ווען ס'איז דא א "choir" דארף זיין איינער וואס קאנטראלירט — דער שליח ציבור רופט "כהנים" כדי זיי זאלן צוזאמען אנהייבן.

3. שווערע שטעלע — "והן עונין ואומרין 'יברכך'": עס זעט אויס פון רמב"ם אז דאס ערשטע ווארט "יברכך" זאגן די כהנים אליינס — דער שליח ציבור איז נישט מקריא דאס ערשטע ווארט. ערשט פון "ה" ווייטער הייבט דער שליח ציבור אן פארצוזאגן. דאס איז א שווערע שטעלע — ס'איז נישט קלאר וואס דער פשט איז.

הלכה י"ד — סדר ברכת כהנים אין בית המקדש

דער רמב"ם ווערטער: "כהנים עולין לדוכן אחר שישלימו עבודת תמיד של שחר."

פשט: אין בית המקדש איז דוכנען גלייך נאכ'ן תמיד של שחר, נישט נאך הודאה ווי אין גבולין.

חידושים:

- דער חילוק צווישן מקדש און גבולין: אין גבולין איז ברכת כהנים נאך הודאה (ברכת מודים), אבער אין מקדש איז עס באלד נאכ'ן תמיד.

הגבהת ידים אין מקדש

דער רמב"ם ווערטער: "מגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהם" — אין מקדש הייבט מען די הענט העכער פון קאפ. "חוקי מכה גדול שאינו מגביה יד למעלה מן הציץ" — כהן גדול הייבט נישט העכער פון ציץ.

פשט: אין גבולין הייבט מען נאר כנגד כתפיהם, אבער אין מקדש העכער פון קאפ — אויסער כהן גדול וואס בלייבט ביי כנגד כתפיו צוליב דעם ציץ.

מקריא אין מקדש

דער רמב"ם ווערטער: "ואין המקרי מקרא אותם" — אין מקדש איז נישטא קיין מקרי וואס זאגט פאר.

חידושים:

1. דאס איז נישט ממש א ברכה אין דעם פארמאלן זין — עס איז א "יהי רצון" וואס שטייט נישט אין ערגעץ אז עס איז א חובה. א ברכה איז לכאורה א תקנת חכמים אין ברכת המצות, אבער א "יהי רצון" איז סתם א תפילה.

2. דער כהן בעט: דער אייבערשטער שיקט ברכות, און איך זאל עס נישט קאליע מאכן. ס'איז ענליך צו "אנו ממעזים" — א תפילה וואס דריקט אויס אז מיר זענען נישט ווערדיג, אבער מיר בעטן אז ס'זאל געלונגען.

"יהי רצון" וואס דער ציבור זאגט נאך יעדער פסוק

דער רמב"ם'ס ווערטער: "בסוף כל ברכה וברכה אומרים העם יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתהא ברכה זו שציוויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלימה ולא יהא בה שום מכשול ועוון מעתה ועד עולם."

פשט: נאך יעדער פסוק פון ברכת כהנים זאגט דער ציבור א "יהי רצון".

חידוש: ערשט דא ברענגט דער רמב"ם א ברכה/תפילה בנוגע ברכת כהנים — פריער איז נישט קלאר געווען צי דער רמב"ם ברענגט בכלל א ברכה דערויף.

תפילה נאכ'ן בענטשן: "עשינו מה שגזרת עלינו"

דער רמב"ם'ס ווערטער: נאכדעם מחזיר פניו כלפי הציבור, ואחר שיענו אמן על כל הברכות, זאגט דער כהן: "עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה עמנו מה שהבטחתנו: השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל."

פשט: דער כהן בעט דעם אייבערשטן: מיר האבן געפאלגט דיין ציווי, איצט פאלג דו דיין הבטחה — קוק אראפ פון הימל און בענטש דיין פאלק.

חידושים:

1. ביי דער תפילה דרייט זיך דער כהן אוועק פון ציבור — ער רעדט ווידער צום אייבערשטן, נישט צום עולם. די מפרשים (לכאורה בעל התוספות) פרעגן וויאזוי דאס שטימט.

2. שטרוקטורעלע פאראלעל צו ברכת קריאת שמע און ברכת התורה: אלע האבן א ברכה לפניה ולאחריה מיט א דבר תורה אין מיטן. אזוי אויך ביי ברכת כהנים: (1) ברכה לפניה — "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", (2) דער דבר תורה — די פסוקים "יברכך" וכו' (אזוויי ישראל ליינט "שמע ישראל"), (3) ברכה/תפילה לאחריה — "עשינו מה שגזרת עלינו". דאס גיט א נייע פארשטענדעניש פון דער גאנצער סטרוקטור פון ברכת כהנים.

דרך ימין — ווי אזוי דרייט זיך דער כהן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כשמחזירין הכהנים פניהם מן הציבור, לא יחזירו אלא דרך ימינם בכל מקום."

פשט: ווען די כהנים דרייען זיך אוועק פון ציבור נאכ'ן בענטשן, דארפן זיי זיך דרייען דורך רעכטס.

חידושים:

1. דער כלל איז: "כל פניות" — אומעטום וואו מ'דארף זיך דרייען, זאל מען זיך דרייען דורך רעכטס. דאס שטאמט פון דער גמרא ביי כהנים, אבער ווערט אנגעווענדט ברייטער — ביי עולה זיין צום מזבח, ביי באגלייטן א חתן צו דער חופה, ביי יעדן דבר שבקדושה.

2. וואס "ימין" סימבאליזירט: "ימין ה' רוממה" — רעכטס איז א סימבאל פון שטארקייט, חשיבות, און גוטע זאכן. רוב מענטשן זענען רעכטערס, און דאס איז געווארן א סימבאל.

3. עס איז א גרויסע מחלוקת וואס "דרך ימין" מיינט בדיוק: (א) דער כהן דרייט זיך צו זיין אייגענע רעכטע זייט, (ב) ער דרייט זיך צו דער ימין פון חדר, (ג) יעדער איינער גייט דורך דורך דער רעכטער זייט.

ווי אפט זאגט מען ברכת כהנים — במדינה לעומת במקדש

דער רמב"ם מאכט נישט קיין צענטראלע ליסטע — ער ברענגט יעדע זאך אין איר אייגענעם פלאץ.

הלכה ט"ו — לא תוסיפו — נישט צולייגן צו ברכת כהנים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף בברכה זו על שלשת הפסוקים... לא בקול רם ולא בלחש, שנאמר לא תוסיפו על הדבר."

חידושים:

1. דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים" אלס ביישפיל פון א ברכה וואס כהנים וואלטן געוואלט צולייגן — אבער מ'טאר נישט.

2. "לא תוסיפו" ביי ברכת כהנים vs. ביי מצוות בכלל: דער געווענליכער רמב"ם לערנט אז "לא תוסיפו" מיינט צו זאגן אז א נייע זאך איז א מצוה (ווי פינף תפילות). דא אבער זעט מען אז דער רמב"ם פסק'נט יא דעם "לא תוסיפו" פון חכמים — מ'זאל נישט צולייגן זאכן צו א מצוה. ער איז עובר אויף א לאו.

3. "יהי רצון" וואס מיר זאגן אין מחזור: אין אונזער מחזור שטייט יא א "יהי רצון" צווישן די פסוקים, וואס לכאורה גייט אקעגן דעם רמב"ם'ס פסק. אבער דאס "יהי רצון" וואס דאס עולם זאגט (נישט די כהנים) איז נישט א הוספה אויף ברכת כהנים גופא.

הלכה ט"ו-ט"ז — תפילות און ברכות פון די כהנים ביים בענטשן

ברכה פאר'ן בענטשן: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן"

דער רמב"ם'ס ווערטער: פאר'ן זיך אומדרייען צום ציבור זאגט דער כהן: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה."

פשט: דאס איז די ברכת המצוה וואס יעדער כהן זאגט פאר'ן מקיים זיין ברכת כהנים. "קדושתו של אהרן" איז א כינוי פאר קדושת כהונה.

חידושים:

1. דאס ווארט "באהבה" שטימט מיט דעם יסוד אז ברכת כהנים דארף זיין א "ברכה שלימה" אן מכשול — ליבשאפט איז א תנאי אין דער ברכה.

2. עס זענען דא דריי ברכות וואו מ'דערמאנט א צדיק בשמו: (1) ברית מילה — "בבריתו של אברהם אבינו", (2) ברכת כהנים — "בקדושתו של אהרן", (3) ברכות התורה — וואו מ'דערמאנט "תורת אמת" (אבער נישט "תורת משה" בפירוש). ס'איז מסופק צי ברכות התורה דערמאנט טאקע מש'ן בשמו אדער נאר "תורת אמת".

3. דער דערמאנונג פון אהרן איז נישט בלויז א היסטארישע רעפערענץ, נאר א הדרכה: אהרן איז געווען אן "אוהב שלום", און דער כהן זאל זיך פירן אזוי ווי אהרן — מיט ליבשאפט און שלום — כדי צו קענען בענטשן די אידן.

4. די ברכה ווערט געזאגט נאך פאר'ן זיך אומדרייען צום ציבור, ווייל מ'רעדט דא צו דער אייבערשטער (נישט צום ציבור), און דערפאר איז נישטא קיין פראבלעם פון "בל תוסיף" — ווייל דאס איז נישט א צוגאב צו די ברכה צום ציבור, נאר א באזונדערע ברכת המצוה.

תפילת "יהי

תפילת "יהי רצון" ביים עוקר רגליו

דער רמב"ם'ס ווערטער: כשעוקר רגליו לעלות, ווען דער כהן הייבט אן צו גיין, זאגט ער: "יהי רצון לפניך... שלא תהיה תקלה על ידי, שלא אבוש מאבותי הקדושים, ושלא יבושו בי אבותי הקדושים, ושלא אבוש מהם לעולם הבא."

פשט: א תפילה אז ער זאל נישט מכשיל זיין דורך דער ברכה.

חידושים:

דער מקריא — ווער רופט אויס די ווערטער?
דער רמב"ם ווערטער: "בכל מקום משתדלין שיהא המקריא אותם ישראל, שנאמר 'אמור להם'".

פשט: מ'פרובירט אז דער מקריא (דער וואס זאגט פאר די ווערטער פאר די כהנים) זאל זיין א ישראל.

חידושים:

1. דער רמב"ם לערנט פון "אמור להם" — נישט "אמור בעצמו" (זאג אליין), נאר "אמור להם" (זאג צו זיי) — וואס מיינט אז עמיצער אנדערש זאגט צו די כהנים וואס זיי זאלן זאגן. דערפאר איז א **השתדלות** אז דער מקריא זאל זיין א ישראל.

2. **אפילו אין בית המקדש** איז דא דער זעלבער השתדלות אז א ישראל זאל זיין דער מקריא.

דער רמב"ם ווערטער: "במקדש מברכין ברכת כהנים פעם אחת ביום, אחר תמיד של שחר. אבל במדינה מברכין אותה אחר כל תפלה חוץ ממנחה" — בשחרית, מוסף, און נעילה.

פשט: אין בית המקדש האט מען נאר איין מאל א טאג געבענטשט (נאכ'ן תמיד של שחר), אבער אין מדינה בענטשט מען ביי יעדע תפילה חוץ פון מנחה.

חידושים:

- דאס איז **איינע פון די זעלטענע זאכן וואו מ'טוט מער במדינה ווי במקדש** — במדינה בענטשט מען עטלעכע מאל א טאג, אבער במקדש נאר איין מאל. דאס דארף א ביאור פארוואס.

תמלול מלא

הלכות ברכת כהנים — פרק י"ד פון הלכות תפילה

הקדמה: מבנה פון הלכות תפילה און די קשר צו ברכת כהנים

Speaker 1: נו, רבותי, מ'גייט אפלאזן די טיק-טאק, מ'גייט זיך זעצן לערנען. און מ'לערנט הלכות ברכת כהנים, הלכות תפילה, ברכת כהנים, פרק י"ד. פיינעלי איז מען אנגעקומען צו ברכת כהנים.

און מ'איז געווען א ישר כה פאר אונזער נדבן, הרב ר' יואל ווערבערגער. דער נדבן איז אין אונזער שיעור, און אין די שיעור, און אין אלע אנדערע שיעורים, און יעדער איינער זאל אים נאכטאנצן זיין סגולה, אז ווען יעדער איינער מאכט נאך די שיעור וועט מען אויך א גביר, אזוי ווי עס גייט זיך עס. און אויך אז מ'מאכט נאך די למדן, וועט מען א למדן, און יעדער איינער זאל נאכמאכן וואס ער וויל. יא.

סא וואס האבן מיר גערעדט? יא, הלכות ברכת כהנים. סאו מיר האבן געלערנט די פערצנטע פרק פון הלכות תפילה, ס'איז די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות תפילה. וואס הייסט תפילה? ברכת כהנים? און מיר האבן געלערנט א שיינע פאר, די ערשטע דארטן ניין אדער צען פרקים איז געווען וועגן תפילה, און נאכדעם איז געווען אפאר וועגן קריאת התורה, און יעצט גייען מיר לערנען וועגן ברכת כהנים.

איך מיינ אז ס'איז דריי פרקים וועגן קריאת התורה, לאמיר זען. פון... פון ח', לאמיר זען. ווארט, איך גיי דא דזשאמפן. אה, סארי. וואס איז דען? אה, איך האב נישט געזאגט אז איך האב נישט קיין ליסט, ניין? איך האב נישט געזאגט אז איך האב נישט קיין ליסט. דער רמב"ם האט געמאכט א טשארט, וואס איז וואס. מיר וועלן זען, פון י"א, סארי. אה, ס'איז געווען נאך, ס'האט זיך מער געכאפט. הלכות בית הכנסת. סדר בית הכנסת.

ביז פרק י' איז געווען הלכות תפילה. נאכדעם פון י"א איז בית הכנסת. פון י"ב ביז י"ג, ס'איז צוויי פרקים נאר, איז הלכות קריאת התורה. י"ד און ט"ו איז הלכות ברכת כהנים.

דער קשר פון ציבור: בית הכנסת, קריאת התורה, ברכת כהנים

סאו די קאנעקשאן באמת, די קאנעקשאן איז די ציבור, איז דאס אז די ציבור דאוונט דאס צוזאמען אין בית הכנסת. ווייל ווי לאנג מ'דאוונט ביחידות קומט נישט מיט דעם קיין קריאת התורה, קיין הלכות בית הכנסת, קיין ברכת כהנים. די כהנים דארפן בענטשן דעם עולם דארטן ווי זיי זענען, און די קריאת התורה דארף מען דארטן ווי דער עולם איז. דער עולם קומט אין שול צום דאווענען, און דעמאלטס שטעלט מען עס אריין.

אדער אפשר פארקערט, אפשר קומט מען צום ליינען, און מ'דאוונט דעמאלטס, איך ווייס נישט. אפשר קומט מען פאר ברכת כהנים. אבער ביי אונז, וואס מ'דוכנ'ט א יום טוב, קומט דער עולם צום דוכנ'ען, ניין? ס'איז מער אזוי, מ'קומט צו באקומען די ברכה.

Speaker 2: כ'האב געמיינט אין שול, אבער יא, מ'ברענגט די קינדער.

Speaker 1: ס'איז זייער אינטערעסאנט, און די מפרשים פרעגן נישט אזוי, אונז פרעגן אויך אונזערע אייגענע קשיות אן די מפרשים, מ'דארף נישט ווארטן די מפרשים זאלן פרעגן, אז די רמב"ם הייבט נישט אן אז ס'איז דא א מצות עשה לברך את ישראל, ס'שטייט דאך אין די ספר המצוות, אין די ליסט פון מצוות, א מצוה לברך את ישראל. דא אין די מנין המצוות אין די פראנט פון הלכות שטייט אויך לברך את ישראל בכל יום. אין אנדערע פלעצער שטייט נישט בכל יום, אין דא פלעצער שטייט יא, אין דא פלעצער שטייט נישט.

קשיא: פארוואס הייבט דער רמב"ם נישט אן מיט דער מצוה?

ס'איז ענליך צו הלכות תפילה, לכאורה וואלט ער געקענט ברענגען אין הלכות תפילה אז ס'איז דא א מצוה לברך את ישראל, אפשר איז אפילו א מצוה בכל יום, און ער האט עס אריינגעלייגט אין דאווענען. אבער מ'זעט נישט, מ'זעט נישט פון די אינסיד, ער הייבט גלייך אן ווען מ'זאגט ברכת כהנים ביי שחרית איז א מצוה פאר אזא טאג און אזא טאג. ס'זעט אויס עפעס אז ער איז נישט מסביר די קאנעקשן, די אמת'דיגע קאנעקשן פון ברכת כהנים מיט תפילה בכלל. וואס גייט דא פאר?

דיסקוסיע: תירוץ פון רדב"ז און קושיות דערויף

Speaker 2: און דו ווייסט נישט, דו ווייסט, רייט? דו ווייסט יא? אדער האסטו מיך שוין געזאגט, ווייל די עולם איז דארט.

Speaker 1: אקעי, די עולם איז דארט, אבער ס'איז אינטערעסאנט אז ער הייבט נישט אן מיט די פסוק אזויווי דו זאגסט, אזויווי ער הייבט אן אסאך מצוות. ער הייבט יא אן אזויווי דו ווייסט, אז דו ביסט שוין געווען אין שול, יא, ער רעדט דאך צו די דאווענער, דו ביסט געווען אין שול און האסט געזען די כהן ליינען, אויך מיינ דיר, און ער זאגט דיר אזוי און אזוי איז די הלכה, עומדים כהנים בשחרית.

אזוי זאגט די רדב"ז, ס'איז א גאנצע, ס'שטימט נישט מיט די וועג פון די רמב"ם, איך בין נישט מסכים. די רדב"ז טענה'ט, ער זאגט עס אויך ביי קריאת שמע, רייט? ער הייבט נישט אן מצות עשה לקרוא קריאת שמע, ער הייבט אן קריאת שמע, יום בבוקר ובערב, וואטעווער ער הייבט אן. און די רדב"ז האט א תשובה וועגן דעם, דו האסט גערעדט פון תשובות, ער האט א פירוש אויף די רמב"ם א שטיקל פון זיינע תשובות, און ער זאגט אז אמאל ווען די רמב"ם, ווען ס'איז א זאך וואס יעדער איינער ווייסט, הייבט ער נאר אן מיט די פרטי הלכות, אבער ס'איז מודרן.

די משנה קען מען דיר זאגן, ווייל די משנה זאגט חידושים, אבער די רמב"ם וואלט דיר יא געזאגט יעדע מצוה. סאו, איך ווייס, אבער די פאקט איז, מ'זעט אז ער אסומט אז דו ווייסט שוין אז ס'איז דא הפטורה למשל, ער האט

זיין אז דער פסוק שטייט "ואני אברכם", ס'דארף זיין מיט נשיאת כפים, ס'דארף זיין אין לשון הקודש. די עקריבה זאל זיין א געוויסע אין דעי וועג, אין דעי סטייל. ס'איז נישט אז דו זאגסט איינמאל, זאלסטו זיין געבענטשט, אויך א מצוה צו בענטשן א איד, איך ווייס שוין וועלכע מצוה איז געבענטשט.

ניין, אויב איך געדענק אין הלכה, מיין איך מ'קען מאכן די ברכה און בענטשן, אויב מ'ויל בענטשן אידן. א כהן מעג, ס'איז נישט קיין ברכה שאינה צריכה אדער עפעס.

Speaker 2: וועלכע ברכה? דו מיינסט "לברך את עמו ישראל"?

Speaker 1: יא, אן די ברכה. און די וועלט אריין, איך ווייס נישט. אבער ס'קען זיין אז דאס איז די סדר. אבער פארקערט, למיעוט קען יא זיין אז ס'איז ווען מ'קען, נישט ממש א חוב יעדן טאג.

די אנדערע, די וואס האבן זיי איינגעפירט שפעטער אין ארץ ישראל, פירט מען זיך היינט אויף פלעצער אז מ'זאגט ברכת כהנים יעדן טאג. זיי קוקן עס יא ממש ווי א מצוה יומית.

מנהגי דוכנען: סאטמאר און אנדערע

סאטמארער רב וועגן דוכנען אין גלות

ס'איז זייער אינטערעסאנט, דער רבי זכרוננו לברכה, דער סאטמארער רב, נאך וועם איך הייס יואל, שרייבט אז ס'איז געווען די וואס האבן געוואלט מתקן זיין אז מ'זאל יא אנהייבן אין גלות זאגן יעדן שבת, יעדן טאג, אדער יעדן שבת, נאר מהר"י ששפורטש, וואס איז געווען גדול בדורו, סאטמארער רב האט אים דערמאנט אפאר מאל אלס דער גרויסער קנאי, האט חושש געווען אז די נייע תקנה קומט פון שבתאים, אדער איך געדענק נישט די דעטאלן, און ס'איז מבטל געווארן. און פון דעם ברענגט ער אויס אז אונז זענען מיר אזוי ווי ממעטים אין א דבר הרשות כזה, איך ווייס נישט, אונז טוען מיר נישט אזוי אסאך מאל די מצוה פון ברכת כהנים ווייל אונז ווילן מיר מאכן א סטעיטמענט אז מיר גייען נישט נעמען פון קיין רשעים.

סאטמאר'ס מנהג – שבת חול המועד

ס'איז אינטערעסאנט, סאטמאר איז דא איין צייט ווען נאר סאטמאר דוכנט, און דאס איז שבת חול המועד. סאטמארער רב איז געווען אין ארץ ישראל, און ער האט געזען די דוכנען, און ער האט זיך געווען אין ירושלים, ער האט זיך געהאלטן ווי א ירושלימ'ער רב, ער האט זיך געהאלטן אפאר זאכן ווי ער האט געהאלטן אז ער איז ירושלים'ער רב, ממילא האט ער געפראוועט פורים, ער האט נאר געפראוועט פורים אין ירושלים, פורים המשולש. ער האט אנגעהויבן דוכנען. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל איינמאל ער איז דער גרויסער קנאי, ער איז דער רבי פון די קנאים, מעגן שוין יא אמאל אמאל דוכנען. ס'איז דאך נישט די גרויסע עבירה.

דיסקוסיע: מנהג ווען יום טוב חל בשבת

Speaker 2: איך האב אמאל געהערט אז ס'איז דא א חילוק צווישן דעם שבת חול המועד, איך געדענק נישט. עפעס מיט די מקוה, עפעס מיט א ספר תורה.

Speaker 1: איך האב אזוינס אויך אמאל געהערט, אז דאס איז א... איך געדענק נישט, אבער עפעס א שטיקל תורה. אקעי, ס'איז נישט וויכטיג. עפעס ווייל יום טוב אויב ס'פאלט אין שבת דוכנט מען נישט, אזוי איז דער מנהג.

Speaker 2: פארוואס נישט?

Speaker 1: מ'זאגט נאר נישט די... מ'דוכנט, יא, מ'זאגט נישט די... ס'איז דא א מנהג נישט צו דוכנען. און מ'איז נישט מאריך. מ'דוכנט שבת, יום טוב שחל להיות בשבת.

Speaker 2: זיכער? איך געדענק אז מ'דוכנט בכלל נישט.

Speaker 1: מ'איז נישט גומר אין סוף דוכנען, אבער... ניין, מ'דוכנט יא. מ'בעט נישט פאר חלום, באט מ'דוכנט.

קיינמאל נישט געזאגט אז ס'איז דא הפטורה, ער האט נאר געזאגט פרטים דערפון.

אייל'ם נאט שור האו טו עקספלעין דאס. ס'קען זיין ער איז פשוט געווען מיד און ער האט נישט געהאט אלעס, די רמב"ם איז דאך אויך געווען א בשר ודם.

Speaker 2: די רמב"ם טאר זאגן אזא פשט?

Speaker 1: מ'דארף טראכטן, מ'דארף טראכטן. ס'קען נישט זיין אז די רמב"ם איז אויך געווען א בשר ודם און ער האט נישט אלעס ארגאניזירט הונדערט פראצענט לויט זיין פלאן? ניין, אויב ווילסטו זאגן די וועג, קענסטו זאגן פארקערט. די רמב"ם האט געוואלט ווייזן אז א מענטש קען זיין א בשר ודם און דאך ווערן א רמב"ם. ס'איז זיכער אז להורות תשובה לרב, מען זאל נישט סתם אזוי זינדיגן ווייל ער איז געווען א human being. ס'איז דא א חילוק.

Speaker 2: אקעי, דאס איז שוין טיפע תורה.

Speaker 1: ניין, ער ווייזט פאר די וועלט זיין vulnerability, צו ווייזן אז... פארוואס ווייטער זאל ער טאקע?

Speaker 2: אקעי, ניין, דאס איז אנדערע גאר.

Speaker 1: אקעי, לאמיר לערנען אבער אינעווייניג.

Speaker 2: יא, לערן פון דארט פאר. אנדערעס פאר דעם.

צי ברכת כהנים איז א חיוב יומי מדאורייתא?

Speaker 1: אקעי, סאו, אין די תורה שטייט אז דער כהן איז מצווה צו בענטשן אידן. און אסאך מאל ווען ס'שטייט אין די תורה אז ס'איז דא א מצוה וואס מ'דארף טון, און ס'שטייט נישט א זמן ווען מ'זאל עס טון, טוט מען יעדן טאג. אזויווי ציצית, תפילין, קריאת שמע. קריאת שמע שטייט יא קלאר, ווייל ס'שטייט "בשכבך ובקומך". אבער אויך תפילה און נאך די אלע זאכן איז יעדן טאג, ווייל יעדן טאג איז דער מענטש טוט אלעס יעדן טאג, אזויווי מ'טוט אן מלבושים און מ'גייט ארויס פון הויז.

אבער נאך אלץ, ס'קען זיין אזויווי מיר האבן געלערנט ביי תפילה, ס'איז נישט פשט אז ס'איז דא א חיוב יומי. ס'קען זיין אז דאס אז מ'דארף עס טון יעדן טאג קען אפילו זיין אזוי דרבנן. ס'איז נישט פשט אז איינער האט איין טאג פארפאסט ברכת כהנים איז פשט אז ער איז מבטל א מצוה, די זעלבע וועג ווי איינער איז מבטל א מצוות מצה אין פסח. ס'איז א מצוה, און די מאקסימום וואס מ'קען עס טון איז יעדן טאג ווען אידן קומען אין שול. און די אידן קומען דאך טאקע אין שול.

ס'קען זיין אז אמאל איז נישט געווען בתי כנסיות ובתי מדרשות, און ס'איז געווען נאר א בית המקדש, און נאר אין בית המקדש האט מען געדוכנט, און אין די אנדערע פלעצער איז טאקע געווען א קלאר אז ס'איז נישט אויסגעקומען.

ראיה פון מנהג אשכנז

לאמיר זאגן קלאר, די גרויסע ראיה פון די ספרדים וואס דוכנען, ס'איז נישט ממש א חיוב אזויווי א מצות עשה יעדן טאג, איז פון אונז אשכנזים וואס מיר פירן זיך שוין א לאנגע צייט נישט צו דוכנען נאר יום טוב, נאר במסיבת יום טוב. איז דאך שטייט אין מלחמה וואס טוט די מצוה, וויאזוי ס'זעט אויס אויבן אויף. על כל פנים, האבן מיר געהאלטן אז ס'איז נישט קיין חיוב יומי. ס'איז א חיוב אז ווען דו קענסט, און די אשכנזים האבן געזאגט, "אונז קענען נישט, אונז זענען אין גלות, אונז האבן נישט קיין כח צו געבן א ברכה אידן". דו קענסט געבן א ברכה פאר א צווייטן איד?

צי א כהן קען בענטשן אן איד פריוואט?

ס'האט אבער צו טון מיט אן אנדערע שאלה, אז אויב א כהן וואונטשט אן אידן נישט ווען ס'איז יום טוב ווען ער זאגט ברכת כהנים, ער טרעפט אן איד און ער זאגט אים "ברכך", איז ער מקיים דערמיט א מצות עשה? לכאורה וואלט מען געזאגט אז יא. לכאורה. ווייס איך נישט וואס די הלכה איז. ס'איז דאך א פסוק שטייט "כה תברכו", ס'דארף זיין אין א געוויסע צייט, ס'דארף

Speaker 1: יום כיפור ותענית ציבור, ווי דוד תהילת תענית שע"ב ביי נעילה, ווי גיין תשוא בבא שבשר ותמוז, וואלו ותפילת מנחה שלום, איתמח אלשקיות החמל, תשוא בבא שבשר ותמוז, דעוועט מען מנחה שפעט. דער פוינט איז אזוי, נעילה איז א תפלה וואס מען לייגט צו צווישן מנחה און דער שקומט, דער פשט shall put, דוואו א מינג פון דאס לאנד, ווייל דער רמב"ד האט געזאגט אז וועלכע entlyn דארפן דוואווען מנחה פאר דער כלייג א מנחה? אבער עס קענסט איר מיינען צו זאגן, דער פוינט איז אז עס איז די לעצטע תפלה. עס זאל אין די לעקטע תפלה! ס'איז נישט דא קיין תפלה צווישן מנחה און... באנאכט! ווי מילא, עס קומט אויס א מילא נירות קיין יילות. ס'זעהט נישט אויס ווי די רעגלע אין מנחה. מעלה, עס זעט זיך נישט אויסגעטוישן מיט מנחה שבחוד יום. ס'זעהט אויס ווי די ילות התענות. ס'איז ווי מילא פון... פון התשעה ווארן פון תשעה ווארן, און פלעגט דא אזא ילות... אונז איז נאך אלץ דא, און די פלעץ מיט במשך די צעווארער. און ס'איז אינטערסאן, ווייל ס'זעט אז דער רבי האט נישט געטראכט אונז צו פירן זיך אז מען לייגט פלעץ די תפילה און ביי מנחה. נישט צו באהאפן, מילא טרעפמענט צו דאווענען אביסל פרי, נישט ביי א סמחי לשקיעות א חמא. ער זאגט דיר, איך מייניש וואס ער מיינט אז עס מוז אין סמחי לשקיעות א חמא. די ווארט איז אז ס'איז נישטא קיין תפילה צווישן דעם און די שקיעה. און ס'זעט זיך ביי מנחה תענית, אונזער מנהג איז דאך צו זאגן ענגו ביי מנחה, איז דאך שוין א מנחה פון א תענית. סאו מ'כאפט, ווען ס'שטייט דא מנחה און נעילה, איז דאס טאקע מנחה. ווייסט יעדער איינער קלאר אז דאס איז מנחה, ס'איז נישט די תפילת התענית און נעילה.

איך האב עס געזאגט אביסל אנדערש, אז ווען ס'איז די סארט וואס ס'איז דא אסאך תפילות, נעילה, איז מען זיצט מען אין ביהמ"ד אסאך. אבער אן אנדערע תענית קומט מען אין ביהמ"ד צו מנחה און מעריב, מ'וויל דאך נישט קומען אין פאסט, די האבן זיך אנגעמוטשעט. אפילו אויב מ'קומט געווענליך מנחה פריער, אזויווי דער רמ"א זאגט אז מ'זאל טון לכתחילה מנחה פריער, אבער אין א תענית קומט מען אין ביהמ"ד סוף טאג צו דאווענען מנחה און מעריב, און נאכדעם קומען אויספאסטן.

Speaker 2: ניין, די חילוק איז, ווען ס'איז דאך עניוועי פארדעם תפילת נעילה, איז געשעט די מנחה פריער, ווייל מ'דארף נאכדעם מאכן נעילה. יא, ס'איז נישטא ווייניג מענטשן. פארקערט, די פראבלעם איז די מענטשן.

Speaker 1: די פוינט איז אז ס'איז כאילו, ער ברענגט די לשונות פון די גאונים, מ'איז מאריך ביי מנחה בתחנונים. מנחה פון א תענית מאכט מען אביסל א מצב, ווייל ס'איז דאך א תענית. זעט עס אויס אזויווי נעילה, סאו ס'זאל זיך נישט מחלף זיין מיט מנחה פון כל השנה. ווען ס'איז יא דא נעילה, דעמאלטס איז עס סתם א מנחה, ווייל ביי נעילה מאכט מען די נעילה דרשה, און נישט מאכן ביי מנחה. דאס איז כאילו די חילוק.

"כל שעבר ועלה לדוכן מנחה של יום הכיפורים"

Speaker 1: יעצט, אבער וויבאלד אז די גאנצע זאך מיט די דוכן ביי מנחה אויף יום כיפור איז נאר אזויווי א תקנה, ס'איז נאר א אותיות מנחה של כל השנה, איז ממילא די הלכה איז אז "כל שעבר ועלה לדוכן מנחה של יום הכיפורים", א גאון האט נישט געוואוסט, האט ער עס עובר געווען, ער גייט יא ארויף. לדוכן מיינט לכאורה, איך מיינ אז א דוכן איז די... דוכן איז א בימה, די טרעפ פון די בימה. פארוואס איז מען געגאנגען דוכן? אה, אויב איז דא ווי דו ביסט איינגעשפארט, וואס הייסט א סטעיזש? א דוכן איז א סארט סטעיזש.

אבער וואס איז די דוכן דא? וואס טייטש "בדוכנא"? איך ווייס נישט. מקום יחיד? איך ווייס נישט. אבער מיר האבן נישט געלערנט אין הלכות בית הכנסת אז ס'איז דא א דוכן. איך ווייס נישט. ווייל ס'דארף שטיין אין די בנין, אז מ'זאל בויען עפעס א דוכן, איך ווייס נישט.

עניוועיס, אויב וויבאלד יום כיפור ווייסן דאך אז ער שיכור'ט זיך נישט, איז א ריזע נשיאת כפים, ווייל איינמאל אידן נושא את ראש שעת, לא אמרינן פסולי הולפין חרדיתו. וויבאלד אז ווען ס'וואלט געווען ממש א נארמאלע טאג גייט א כהן שיכור און מ'איז מוריד, נישט מוריד, אפילו סתם, ווייל די

Speaker 2: אפשר אין סאטמאר? אפשר נישט איבעראל?

Speaker 1: קען זיין? איך געדענק אז ס'איז דא, ס'איז דא דער מנהג רוב אשכנז אז מ'דוכנט נישט ווען ס'איז שבת. און דער תירוץ איז, ווייל מ'קען נישט גיין אין מקוה פאר'ן דוכנען, און שבת טאר מען נישט גיין אין מקוה, סאו מ'דוכנט נישט ווען ס'איז שבת.

Speaker 2: יא, ס'קען זיין אין סאטמאר איז אן אנדערע פראצעדור, יא.

Speaker 1: אבער אזוי איז דער מנהג על פי רוב. און עפעס, וואס איז די הלכה מיט שבת חול המועד? I'm not sure.

Speaker 2: אה, ער זאגט אז היינט גייען די חסידים ממילא אין מקוה פאר שבת, סאו קען מען שוין דוכנען אפילו שבת.

Speaker 1: פארוואס יום טוב דוכנט מען? ווייל ס'איז מער רואיג, ס'איז א זאך, ס'איז א סברא. שבת חול המועד איז אויך רואיג, אפשר איז דאס די סברא. ס'מאכט סענס.

הלכה א: ווען דוכנט מען – שחרית, מוסף, נעילה, נישט מנחה

Speaker 1: אקעי, אונז לערנען שוין גוט. און די חסידים אין צפת, די חסידים דארפן דוכנען נאר שחרית און מוסף. סאו, ס'איז דאך א פסוק, "כה תברכו". אבער שוין, דאס איז די הלכה.

אקעי, אבער לענין די עיקר, איך מיינ דער רמ"א פסק'נט אז מ'דארף זיך יא פירן צו דוכנען יעדן טאג, אזוי ווי די הלכה. ס'איז אן אשכנזיש'ע מנהג. שחרית, מוסף און נעילה, אבער נישט קיין נשיאת כפים. שחרית, מוסף, נעילה דוכנט מען. ס'איז אביסל, ווען מ'קען, אויסער ווען ס'איז דא א טשענס אז מ'איז שוין געשיכור'ט.

אבער במנחה אין נשיאת כפים, שמא במנחה כבר שתי קלילות ראש. מנחה איז געווענליך נאך די סעודה פון שבת צופרי אדער פון יום טוב צופרי, ושמא שתי קלילות ראש.

Speaker 2: ער רעדט פון א גאנצע וואך.

Speaker 1: ער רעדט פון א גאנצע וואך.

Speaker 2: אה, יעדן טאג. אה, נאר ביי שחרית, אבער נישט ביי מנחה.

Speaker 1: וואו, אפילו ביום התענית וואס מ'טאר נישט טרינקען, אין נשיאת כפים במנחה, גזירה מנחה של תענית אטו מנחה של כל יום. יא, ביום התענית האלטן מער מענטשן מיט די סדר מנחה אין ביהמ"ד, און זיי וועלן מיינען אז... יא, אזוי ווייט אז מ'האט שוין געמאכט א תקנה אז ביי מנחה דוכנט מען נישט אפילו תענית. באיזהו מקומן אומרים... ווען וועלכע תענית דוכנט מען נישט ביי מנחה? און דאס איז די טעם פארוואס ביי מנחה אין עגלה איז דא יום כיפור מיט תענית ציבור, אבער תענית יחיד איז נישט דא קיין ענינו.

נשיאות כפים ביי מנחה און דער סדר פון נשיאות כפים בגבולין

נשיאות כפים ביי מנחה — המשך דיון

מנחה פון יום כיפור vs. מנחה פון שאר תעניות

Speaker 1: שחרית, מוסף, נעילה, דוכנט מען. אבער, ס'איז אויסגעקלוגען ווען מען קען, אויסער ווען עס איז דא א טשענס ווען מען האט שוין געשיכור'ט. אה, ביי מנחה, איינער נשיאות כפים? נאר ביי מנחה, כברת העדה, כל העם. מנחה איז געווענליך נאך די סעודה פון שבת צופרי, אדער פון יום טוב צופרי. ער רעדט פון א גאנצע וואך, אה, יעדן טאג. אה, נאר ביי שחרית, ס'איז וואס נישט ביי מנחה. אוי, אפילו ביי יום התענות וואס מען טאר נישט טרינקען, אין נותן קאמפיין ביי מנחה, גזירה מנחה של תענות, און ביי מנחה של כל יום. ווען יום התענות האלטן מער מענטשן מיט דער סדר מנחה אומסט מדרש, און עס וועלן מיינען אז... יא, אז בודה אזוי. מען האט שוין געמאכט א תקנה, אז ביי מנחה דוכנט מען נישט אויף די תעניות. מען רעדט מיר אין באמירים. ווען עס וועלכע תעניות דוכנט מען נישט ביי מנחה, מים און וועלכע תעניות דוכנט מען נישט ביי מנחה דווקא...

Speaker 1: ועומדים שם, זיי שטייען דארט, פניהם למול היכל. מ'זעט אז די דוכן איז לעבן די היכל, אין פראנט פון די היכל, ואחוריהם כלפי העם, זיי שטייען קעגנאיבער די היכל.

ס'קען זיין דוכן מיינט פשוט ווי מ'דוכנט, איך ווייס נישט, ווי מ'בענטשט. ס'איז נישט קיין הלכה אז מ'דארף שטיין אויף עפעס א סטעידיזש אדער עפעס אזוינס.

Speaker 2: ער מיינט עפעס א געוויסע מחיצה, איך מין ס'איז נישט קיין לשון פון דוכן.

Speaker 1: אלעס קען זיין, אבער ס'איז זיכער נישט מעכב, ווייל אזוי ווי דער עולם האט געשטאנען אין די רמב"ם'ס צייטן דארף מען האבן א היכל. ס'קען נישט זיין. סאו ער רופט עס אזוי, אפשר ווייל אין בית המקדש איז געווען א דוכן, ווייס איך, מ'האט אריינגעמאכט אין שול אז ס'איז דא דוכן.

און ער זאגט אזוי, **ועומדים שם פניהם למול היכל,** זיי שטייען דארט, יא, ואחוריהם כלפי העם, ואצבעותיהם כפופות לתוך כפיהם, זייערע פינגערס זענען צאמגעלייגט. דאס איז די ווארט, ער מאכט נאך נישט נשיאות כפים, דאס איז וואס ער מיינט צו זאגן, רייט? זיי זענען תפוס, רייט? ס'איז נאך פארמאכט. ער מאכט דוקא נישט נשיאות כפים. נשיאות כפים מאכט מען מיט אפענע פינגערס, און אויך מיט הויכע הענט, אבער ער עפנט אפילו נישט די פינגערס פאר'ן עולם פאר מ'קומט אן.

עד שישלים שליח ציבור ברכת הודאה, ביז ער ענדיגט די ברכת הודאה, וואס דאס איז ברכת מודים. דעמאלט "מתזירין פניהם כלפי העם", זיי דרייען זיך אויס צו די עולם, "ופושטים את כפות ידיהם", זיי מאכן אויף זייערע פינגערס, "ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם", זיי הייבן אויף זייערע הענט קעגן איבער זייערע אקסלען, אזוי הויך, "ומתחילין לברך", און זיי הייבן אן צו זאגן "יברכך".

ביים דאווענען איז אויך געווען הלכות וואס דער עמוד האט נישט געזאגט ווי מען זאל האלטן די פינגערס. אונז באמערקן אזוי שטארק ביי ברכת כהנים, אבער בעצם... אבער ס'איז נישט... ס'איז מער א נושא פון עין הרע. און דא איז שטארק נישט קלאר וואס איז דער ריזן. על כל פנים, מען עפנט אויף די פינגערס. אקעי.

יעצט, אין די היינטיגע כהנים האבן מנהגים וויאזוי זיי עפענען פונקטליך די פינגערס.

דיסקוסיע: וואס איז "דוכן"?

Speaker 2: איך מין, ס'איז דא וואס ווילן זאגן אז ס'איז מסתמא טאקע אויף די ווארט דוכן. אפשר ווען מען וויל מאכן א בית המקדש'דיגע תקנה, זאל מען יא מאכן א ספעשל סטעידיזש, אזויווי דו ווילסט, אזויווי "לויים בדוכנם". ס'זאל זיין א ספעשל פלאץ וואו מ'האט א כסא של אליהו און מ'האט א שטענדער פאר די ראש. ס'איז זיכער נישט קיין עבירה צו מאכן, אבער אויב ס'איז אן עבודה וואלט עס געשטאנען אין די רמב"ם. ס'איז דא וואס ווערט גערופן "דוכן", ווי דער דוכן... ס'איז גארנישט אזא מין פשוט. דוכן איז א געוויסע פלאץ.

Speaker 1: ניין, ס'איז קען זיין אז ס'איז שוין אנגענומען. איך קען נאר זאגן אז אין בית המקדש איז געווען א דוכן. אבער דו זאגסט "לויים בדוכנם". פארדעם זאגט מען... העלא, פארדעם וויינט מען דאך, "לויים בדוכנם". דער דוכן איז איינע פון די רבבות וואס מ'האט אוועקגענומען די בענקל. אויף די רגל זאגט ער "לויים בדוכנם". וואס איז מיט די כהנים? איך ווייס נישט. אקעי.

Speaker 2: האסטו נישט געטראפן די טייטש פון דוכן? ס'איז געווען עפעס א פלאץ. דוכן? דו האסט נישט געטראפן א פירוש?

Speaker 1: אקעי.

Speaker 2: ניין, זיי זענען געשטאנען אין א מקום מיוחד. איך האב נישט געזען קיין... קיינער זאגט נישט אז ס'איז דא אזא פלאץ.

ריזען איז אז מ'האט מוריד. סתם אז מ'האט מוריד פון שיכור, איז דא א חשש פון שיכור. יום כיפור ווייסן דאך אז ער איז נישט שיכור. איי, זאל שוין אים אויך מוריד זיין, הכל רבוך, ווייל איז נישט דארפן מאכן אן עקסטער הלכה. אבער עס איז דא א פראוועלענט מוריד זיין, ווייל מ'קען זיך מיינען אז פסול היו, און זיי ענפענדען מיך פאר דעם נאך, אזוי מ'האט געזען מין היינכעס קריזן תורה. אה, א כהן, זיי גוטעקט. יעס, ס'איז דא א מעלה פון נישט מוריד זיין. מילא זאלצטו נישט מוריד זיין דאסמאל, ווייל דו ווייסט אז ער איז נישט... איז אויך נישט קיין חסרון! זעקט סאו טאקע א חסרון מיט זיך מיינען בידיכן ביי מינכע יעדן טאג. אבער אויך איז דאך שער שם מיט מיינע אז ער נישט קיין כהן, און די כהנים, אזוי מען זאלן געזען, זענען די כהנים, זענען נישט א איד, און נישט קיין כהיל, א כהן, דארף מען קען נאך זיין אזוי פרסול, און א חלול, איך ווייסט מ'גאל געווען, ער האט נישט קיין כהן. סאו, מילא, דיכס, יא.

סדר נשיאות כפים בגבולין — הלכה ג

טערמינאלאגיע: ברכת כהנים / נשיאות כפים / דוכנ'ען

Speaker 1: שוין. יעצט, ווילסט דער סיידער, ווען דיכס, און וויאזוי ארבעט מען? עס איז וויאזוי נשיאות קאפיים? by the way, דער רבי'ה רופט עס נישט, ברכת כהנים רופט עס, נשיאות קאפיים? הייבט אויף די הענט? ווייל דעמאלטס הייבט מען אויף די הענט. אינטרעסאנט. איז קעצן דער נשיאות קאפיים מיט געוואונד. זיי, נאר גייען לערנען אז ס'איז דא... דא... אריינגעסט אנדערע מינוט, די אמתגע זאך איז ברכת כהנים, די ברכה וואס די כהנים געבן פאר אידן. דערשיות כהנים איז וויאזוי מען האלט די הענט, און דיכון איז דער פלאץ ווי מען שטייט. אונז רוחן איז דיכונים. דער רומט עס נושא כהנים.

אבער לכאורה די ריכטיגע... וואס איז די בעסטע דעפינישן איז ברכת כהנים, די ברכה אויף די כהנים ובענטשן. דאס איז נישט די ברכה די המצוות וואס ער זאגן! נער, יברכה איך וואליינער, איז ווי פאר קהנים פון דעם. באט איך ווייס נישט, דאס איז אלץ לשורות וויאזוי מען רופט א זאך. איז נישט קיין יעצוקומען. דער ווארט איז אזוי, אונז האבן געגייען באלד לערנען, אז דא איז א סדר ברכת כהנים אין די בית המקדש. וויסוי עס גייט. אבער עס איז אינטערסאנט אז לכאורה דער עיקר איז דער בית המקדש שוין שפעטער איז געווארן, אדער דער חוץ פון דעם איז דא אויך איבער קבולים, אבער דער רבי'ן הייפט אן מיט דער סדר ברכת כהנים איבער קבולים, ז.ע. ווי זיין מדוחים האט פארשעסן דאווענען באופן כללי אין די גאנצע וועלט, און נאכדעם גייט ער זאגן ווי דער סדר איז אין בית המקדש.

דער סדר פון נשיאות כפים

Speaker 1: סאו ער זאגט אזוי, ווי דער סדר איז אזוי, **כיצד נשיאות כפים בגבולין?** וויאזוי איז עס?

עס גייט אזוי, **בעת שהגיע שליח ציבור לעבודה,** דער שליח ציבור קומט אן צו די ברכה פון עבודה, ווען ער זאגט "רצה". **לעבודה כשמגיע ל"רצה",** דאס מיינט דאס אויבן זאך, רייט? ברכת רצה איז די ברכת עבודה. אפשר מיינט ער צו זאגן גלייך אין די אנהייב פון די ברכה, אפשר דאס איז די ווארט, כשמגיע ל"רצה", די ערשטע ווארט.

איז דעמאלטס טוט ער אזוי, **כל הכהנים שעומדים בבית הכנסת נעקרים ממקומם,** אלע כהנים וואס שטייען אין שול גייען אוועק פון זייער פלאץ, **והולכים ועולים לדוכן,** זיי גייען ארויף צו די באקאנטע דוכן. וואס איז די דוכן? ווייסן מיר נישט. דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא א דוכן, עפעס א פלאץ וואו מ'שטייט דארט און מ'בענטשט די אידן.

Speaker 2: ווילסט טשעקן די ווארט דוכן?

Speaker 1: ניין, איך האב נישט קיין צייט. איך זאג דיר, יעדער איינער ווייסט וואס דאס מיינט.

Speaker 2: ניין, איך ווייס וואס דאס מיינט, אבער זיכער... מ'גייט באלד קענען זען ווי ס'שטייט "לגבי היכל", מ'גייט זען ווי ס'איז, יא?

חידוש: א "חברא'דיגע פשט" — דער כהן איז נאר א צינור
 לכאורה, פאלט מיר איין צו זאגן א חברא'דיגע פשט. ס'איז דא עפעס א זאך וואס מ'איז מורא אז ער וועט זיך טועה זיין, ס'איז דא אן ענין פון חזרה. מ'ויל אז ער זאל וויסן אז ער איז נישט דער מברך. ס'איז נאר דער אייבערשטער גיבט די ברכה. ער איז נאר דער צינור. ער גייט זאגן, ער ווייסט אפילו נישט די ווערטער, דער כהן. מ'זאגט אים פאר די ווערטער. ער זאל נישט מיינען גארנישט, ער טוט נישט גארנישט.

איך ווייס נישט. עס קען אויך זיין אז ס'האט עפעס מיט'ן שליח ציבור. עפעס א דזשאב דארף דער שליח ציבור האבן. מ'האט דיר אריינגעלייגט נישט מן הסתם. אזויווי וואס גייט זיך טון אין די חזרת הש"ץ? גייט זיין עפעס נישט שייך? עפעס איז אזוי די קאנעקטעד מיט'ן שליח ציבור.

"בשם ה'" און די קאנעקשן צו "שים שלום"

עניוועיס, ווען זיי זאגן "בשם ה'", ווייל דער רמ"א זאגט דאך שפעטער אז זיי זאלן עס ארויסזאגן "בשם ה'". ווען מען גייט... יא, די לעצטע ברכה, דאס איז... אה... "שים שלום".

איך מיינ אז מ'זאגט אויף א פשט, דאס איז "שים שלום" זעט אויס האט עס קאנעקטעד צו ברכת כהנים. מ'זאגט אז דאס איז ווי "וישם לך שלום", עס ענדיגט זיך "וישם לך שלום", בעט מען א ברכה אז ס'זאל טאקע מקוים ווערן דער שלום און ברכה. וואס עס פארשעט זיך די זעלבע לשונות, "הוי פניך", וואס זיי זענען דאך ענליכע לשונות פון די "שים שלום" מיט... "חיים יוניקם כח בפניך", יא... דאס איז די "חיות ה' פניו אליך", דאס איז די גאנצע לשונות.

הלכה י' (המשך) — די כהנים בלייבן ביז "שים שלום"

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"והכהנים מחזירין פניהם כלפי הקודש, ואחר כך כופתין את אצבעותיהן, ועומדין שם בדביקות עד שיברך ברכת שים שלום, וחוזרים למקומן."

פשט: די כהנים דרייען זיך צוריק און בלייבן ביז "שים שלום"

"והכהנים מחזירין פניהם כלפי הקודש", די כהנים דרייען זיך צוריק אויס די פנים כלפי הקודש, שוין כלפי ארון הקודש, **"ואחר כך כופתין את אצבעותיהן"**, זיי דרייען זיך אויס נאך מיט די פינגערס אפן און זיי מאכן זיך צו אין פראנט, **"ועומדין שם בדביקות עד שיברך ברכת שים שלום"**, יא, ביז די ענד פון ברכת שמונה עשרה, **"וחוזרים למקומן"**, זיי גייען צוריק.

חידוש: פאראלעל צו צוריקטרעטן נאך שמונה עשרה

עס איז זייער ענליך צו די הלכה פון ווען מ'ויל צוריקטרעטן נאך שטילע שמונה עשרה. מ'דארף זיך עפעס ווי געזעגענען פון די מקום התפילה, נישט אנטלויפן, נישט אזוי ווי "תנוקא ברה".

אבער עס קען נאך זיין נאך וואס איך האב געזאגט, אז "שים שלום" איז בעצם א ברכה אויף די ברכת כהנים, סאו זיי זענען ביידע קאנעקטעד, סאו וועגן דעם בלייבט מען נאך דארטן ביז די ענד פון די גאנצע זאך.

יעדע מאל רופט מען עס אן, נישט אזוי? איין פלאץ איז געשטאנען מ'זאל נישט איבערלאזן אן ענין, און איין פלאץ איז געשטאנען אזויווי מ'גייט אוועק פון א מלך. אבער די ענין איז... אקעי.

הלכה י"א — סדר פון ברכת כהנים: ווער ווארט אויף וועמען

נאכדעם ווייטער, ענליכע הלכות וואס זיי האבן געלערנט ביי קריאת התורה.

(1) מ'רופט "כהנים" ביז דער ציבור ענדיגט שמונה עשרה

איינס, **"קורא כהנים"**, **"רשאי לקרות לכהנים עד שיכלה עמידה מן הציבור"**. ביז מ'האט נאך נישט געלערנט דאס, מ'שרייט "כהנים", יא, און ביי אונז קומט דאס מיט א נוסח, און מ'זאגט נישט תמיד, מ'שרייט "כהנים". מ'רופט זיי ארויף אז זיי זאלן עולה זיין לתורה. יא, און מ'דארף ווארטן אז דער עומד זאל זיך ענדיגן פון די ציבור.

Speaker 1: דו ביסט א בעסערער פארשער.

Speaker 2: ניין, ניין, מאך א סוירטש "דוכן אין בית המקדש". ס'שטייט נישט.

Speaker 1: ניין, איך וויל נישט, איך האב נישט קיין צייט. איך האב נישט קיין צייט. איך קען נישט... אפשר ער ברענגט עס, די רמב"ם.

Speaker 2: ניין, ניין, ס'איז נישט אמת. נעם שנעל, זאג מיר ס'איז דא געווען. אהא. אז ער זאגט, אז ער האלט איר. ווען דו האסט די רמב"ם, גייסטו שנעל אריבער. אקעי, ער האט געעפנט די אינטערנעט, ס'איז פארט פון די געים. איך קען דיר נישט שטערן. ער זאגט "שים אים", ער זאגט נישט. ער וואלט געדארפט ברענגען. ער זאגט, "דוכן הוא מקום עמידת הכהנים". אזוי ברענגט ער פון די פירוש המשניות. זיי ברענגען נישט, זיי ברענגען נאך אלעמאל פירוש המשניות. אה, אבער אנדערע טייטשן אז די דוכן איז די בימה, אבער ס'שטימט נישט, סאו ס'איז נישט קלאר. נו גוט, סאו זאלן זיי וויסן. בקיצור, ר' דוד, ווער איז ר' דוד? ר' דוד דער רמ"א? ר' דוד עין פת עמוד העין? האט נישט געוואוסט. אקעי, בקיצור, ס'איז נישט קלאר, מ'דארף מאכן בעסערע ריסערטש. ס'זעט אויס אז אין בית המקדש איז געווען אזא פלאץ, און ס'זעט נישט אויס אז ס'זאל זיין אזא פלאץ אין אונזערע בתי מדרשים.

Speaker 2: אה, ליג שטארק.

ברכת כהנים: סדר הברכה, תקנות, והלכות נשיאת כפים

הלכה י' (המשך) — שליח ציבור מקריא מלה במלה

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"ושליח ציבור מקרא אותם מלה במלה, והם עונין, שנאמר 'אמור להם', עד שמשלימין פסוק ראשון, וכל העם עונין אמן."

פשט: דער שליח ציבור זאגט פאר יעדע ווארט

אין די בית המקדש, פאלט מיר איין צו זאגן. שפעטער זאגט ער דאך וועגן דעם, ער רעדט דאך וועגן די בית המקדש. **"מקום שנאמר עליו שהוא עולם"**, און זיי זאגן דעם. ס'איז דא עפעס א זאך וואס הייסט דוכן, אבער וואס דוכן טייטשט ווייסט קיינער נישט. ס'איז דא פירושים דבר.

אקעי, בקיצור, יעצט, פארוואס גייט עס אז די "יברכך"? זיי זאגן נישט אליין. דער שליח ציבור **"מקרא אותם מלה במלה"**, ער זאגט זיי פאר ווארט ביי ווארט, און זיי ענטפערן. **"נאמר 'אמור להם'"**, זאגן די חכמים. פשטות **"אמור להם"** טייטשט אז משה זאל זאגן פאר אהרן וויאזוי די נוסח ער זאל בענטשן. לערנען די חכמים פון דעם אז יעדע מאל זאל מען פאראויסזאגן פאר די כהנים יעדע ווארט. זיי זאגן פאר "יברכך", און זיי זאגן "יברכך".

חידוש: דער שליח ציבור אלס משה רבינו

איך האב פארשטאנען אז ס'איז אזויווי דער שליח ציבור מאכט ווי משה רבינו. ווייל ס'איז די זעלבע וועג וויאזוי משה רבינו האט געזאגט פאר די כהנים, זאגט דער... ווייל דער שליח ציבור איז דאך די גואל של ציבור, און ער איז די סאבסטיטוט פאר זיי. ער זאגט נאך משה רבינו.

קשיא: "אמור להם" — צו די כהנים אדער צו ישראל?

אויב דו ווילסט פרעגן א קשיא, איך האב געטראכט די קשיא, ווי שטייט **"כה תברכו את בני ישראל אמור להם"**? מיינט די כהנים זאלן זאגן פאר זיי, נישט דו זאלסט זאגן פאר די כהנים. **"אמור להם לישראל"**, מיינט נישט דאס איז די טייטש?

אנדערע טייטשן. **"כה תברכו"**, זיי זאלן דאך יעצט דאווענען. זיי האבן לאו דוקא... **"כה תברכו"**, **"אמור להם"**, דאס איז וויאזוי משה רעדט צו אהרן. ער זאגט, "זאג דאס, די נוסח, מיט די לשון". **"אמור להם"** איז אזויווי "לאמר", זאגט דער זוהר.

עניוועי, די דרושה זאגט אז דאס איז אז מ'זאל זאגן פאר די כהנים וואס צו זאגן.

ועד רשעים לא אכה לגרים, ימקומו שלוחו של אדם כמותו, ס'הייסט ער
 גייט נישט אוועק. יא, מיר האבן עס שוין דאך געלערנט איינמאל, אפשר
 דער תורי זהב זאגט א מצות עשה, יעצט מאכט ער עס פון אז ועלו מושיעים,
ואין אומרים לרשעים לכו קחו לכם עצמכם מעשה חזיר פנימית, דאס
 האבן מיר שוין דאך אויך געלערנט. ער עפנט נישט, ער מאכט נישט צו זיינע
 פינגערס ביז ער דרייט זיך אויס.

פריער האט ער געזאגט וואס מ'טוט נישט, זייער אינטערעסאנט.

הלכה י"ב — כהנים גייען בארוועס (תקנת רבי יוחנן)

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"התקין רבי יוחנן שלא יהיו הכהנים עולים בדוכן בסנדליהם, אלא עומדים יחפים."

פשוט: תקנת רבי יוחנן — כהנים גייען בארוועס

התקין רבי יוחנן שלא יהיו הכהנים עולים בדוכן בסנדליהם, ער זאל
 נישט גיין מיט זייערע שיד, **אלא עומדים יחפים,** זיי זאלן גיין נאקעט,
 בארוועס.

טעמים פון גמרא

די ריזן פאר דעם איז ווייל ס'איז אויך א כבוד הציבור, קודם כל ווייל ס'איז
 אפשר שמוציגע שיד, און אויך ווייל ס'קען זיין אז ער האט זיך צורייבן אין
 זיין שיד, און מ'וועט זיך, בקיצור.

ס'איז נישט דא איינער וואס זאגט אז ווייל אין בית המקדש זענען די כהנים
 געגאנגען יחפים? ס'שטייט נישט דא אזוי, דא שטייט אז ס'איז אזוי שטייט
 אין די גמרא, ס'איז א כבוד הציבור.

און רב אשי האט געזאגט אן אנדערע טעם, אז ער גייט זיך צוגעבויגן, און
 ביז דערווייל גייט מען מיינען אז ער האט א פסול. ס'שטייט נישט, ס'זעט
 נישט אויס, איך ווייס נישט.

עניוועיס, אזוי איז די מנהג אז מ'גייט אן קיין שיד. איך מיין אז דאס איז א
 תקנה פון רבי יוחנן. זייער גוט.

הלכה י"ג — כהנים און ציבור זאלן נישט קוקן

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"כשהכהנים מברכין את העם, לא יביטו בעם, ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כנגד הארץ כעומד בתפלה. וכן העם לא יסתכלו בפני הכהנים בשם כבוד שם מברכין כדי שלא יסיחו דעתם, אלא כל העם ישפילו ראשם, ויכוונו את פניהם כנגד פני הכהנים, ואינם מביטים בפניהם."

פשוט: כהנים קוקן אראפ, ציבור קוקט נישט אויף די כהנים

יעצט, ווען די כהנים מברכין את העם, איז אזוי, **לא יביטו בעם,** זייער
 אינטערעסאנט, זיי זאלן נישט קוקן אויף די עולם, **ולא יסיחו דעתם.** דו
 האסט דאך יעצט געזאגט פניהם כנגד הציבור, אבער זיי זאלן נישט קוקן
 אויף די עולם. מ'שטייט קעגן איבער דעם, אבער ער קוקט נישט דירעקטלי.

ניין גוט, ער קוקט נישט דירעקטלי, **ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כנגד הארץ כעומד בתפלה,** ער זאל קוקן אויף די ערד.

דער רמב"ם'ס טעם: כדי שלא יסיחו דעתם

ניין, ס'איז סתם פון די רמב"ם אז דאס איז כדי שלא יסיחו דעתם. אזוי זאגט
 ער דא נעקסטע שורה בפירושו, ער זאל נישט קוקן אויף די עולם, ער וועט
 אנהייבן צו טראכטן פון די עולם צופיל. ער בענטשט זי, אבער ער קוקט
 נישט, ער איז מתפלל, ער קוקט אראפ.

וכן העם לא יסתכלו בפני הכהנים בשעת שמברכין כדי שלא יסיחו דעתם. אזוי שטייט, כדי זיי זאלן נישט פסיה דעת זיין, זיי זאלן נישט קוקן
 אויף די כהנים, "אה, דער כהן האט א שיינע פאות", חס ושלום.

אלא כל העם ישפילו ראשם, ויכוונו את פניהם כנגד פני הכהנים, ואינם מביטים בפניהם, זיי קוקן נישט אין זייער פנים.

אנדערע מקורות: די שכניה איז שורה אויף די אצבעות

און ווען שרייט מען דאס? אה, נאך עבודה. עס זאגט "כהנים". ווען די כהנים
 קומען, אזוי ווי דער מקריא זאל שוין דארט בעטן. ס'איז אזוי ווי מען זאגט
 "יאמר", דער קורא איז דער בעל תפילה. ס'איז די זעלבע זאך.

חידוש: מ'דארף רופן די כהנים — זיי קומען נישט אליין

מען רופט די כהנים, מען זאל נישט מיינען אז זיי קומען אליין, מ'דארף זיי
 רופן. **ואין הכהנים רשאין לעלות עד שיקרא אותם השליח ציבור.** ס'איז
 אן ענין פון א נביא, אזוי ווי מ'זאל נתעורר זיין, מ'שרייט אז מ'נעמט שוין,
 מ'בעט. יא, דאס איז אן ענין, א דיסאנטעס.

(2) די כהנים ווארטן ביז דער מקריא ענדיגט זיין ווארט

ואין הכהנים רשאין להתחיל בברכה עד שיכלה הדיבור מפיו של המקרא. ער דארף זאגן "יברכך", און זיי ווארטן ביז ס'ענדיגט זיך. נישט אז
 ער זאל זאגן "יברכך" און זיי הייבן שוין אן.

(3) דער ציבור ענטפערט אמן נאך די כהנים ענדיגן

ואין הציבור עונין אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים. אלעס געבט מען
 צייט.

חידוש: מיר זאגן אמן אויף די כהנים'ס ברכה, נישט אויף דעם שליח ציבור

ניין, אבער דאס איז אויך זייער וויכטיג צו ווייזן אז אונז זאגן אמן אויף די
 כהנים'ס ברכה, און דער שליח ציבור איז נאר דער וואס זאגט פאר פאר די
 כהנים. און אונז זאגן אמן אויף די בעל תפילה אויך. זענען זיי צוויי מאל א
 ברכה? זיי זענען נישט צוויי מאל א ברכה, זיי זענען איין מאל א ברכה.
 אבער ס'זאל זיין בקיצור, ס'זאל זיין א סדר, מ'זאל נישט אריינהאקן איינער
 אין צווייטן. זייער וויכטיג.

אפשר גייט מען מאכן א הלכה פאר חברות, אז מ'זאל נישט, איך ווייס
 נישט ווי אזוי ס'גייט ארבעטן. אז אונז זאלן אויך נישט אנהייבן צו רעדן ביז
 דער צווייטער ענדיגט די ברכה. ס'איז נישט איינגעפירט.

(4) די כהנים ווארטן ביז דער ציבור ענדיגט אמן

ואין הכהנים מתחילין בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הציבור. יא,
 אויך. אה, ער זאגט "יברכך", דער עולם זאגט אמן, ער ווארט ביז זיי ענדיגן
 זאגן אמן.

וואס אויב ס'איז דא איינער וואס זאגט זייער לאנג אמן? איך ווייס נישט,
 מ'דארף ווארטן פאר אים נישט.

(5) דער שליח ציבור זאגט נישט אמן

ואין שליח ציבור רשאין לענות אמן אחר הכהנים. אה, דא איז אן איידעלע
 זאך. דער שליח ציבור זאגט נישט אמן.

פארוואס? **שמא תטרף דעתו, ולא ידע איזו ברכה מקריא אותן, אם פסוק שני או שלישי.** אמן איז דאך די זעלבע אין אלע ברכות. סאו ער גייט זאגן
 אמן, און גראדע די ברכה איז בעצם נאך פאר אים, קומט אויס אז ער
 ענטפערט אמן. אבער ער גייט זאגן אמן, ער גייט פארגעסן צו האלטן ביי
 "יברכך" אדער ביי "יאר", און ממילא זאל ער נישט זאגן אמן.

חידוש: דאס איז אן ערבות הדדית

ס'איז זייער ווייל אונז זארגן זיך אז אפשר וועלן די כהנים נישט קענען, מוז
 מען מאכן דער שליח ציבור. דאס איז אן ערבות הדדית. וואס טוט זיך אז די
 כהנים טארן נישט זיין אנגעטרונקען? וואס טוט זיך אז דער שליח ציבור
 יאכלט אויך נישט? אקעי.

(6) די כהנים דרייען זיך נישט אויס ביז "שים שלום"

אה, נאך א הלכה, נאך א הלכה. **ואין הכהנים רשאין להחזיר פניהם מן הציבור עד שישגיע שליח ציבור ל"שים שלום".** ס'הייסט זיי דרייען זיך
 נישט אויס ביז ער הייבט אן "שים שלום".

אויך, כדי דער ציבור זאל נישט אוועקלויפן.

כללות'דיגער עיקרון: מ'זאל זיין רואיג

אלעס איז פארט פון די, די סך הכל פון די אלע הלכות איז אז מ'זאל זיין
 רואיג. מ'לויפט נישט, מ'ענדיגט, נעקסטע טעפע, נעקסטע טעפע.

דאס הייסט **"והן עונין ואומרינ"**, זיי זאגן אליינס. ער זאגט נישט זיי זאגן די ברכה **"ברוך אתה ה'"**. אבער אויך זעט אויס אזוי ווי דער בעל תפילה זאגט נאר **"כהנים"**, און דער כהן זאגט אליין **"יברכך"**, און ער זאגט נאר ווייטער פון **"ה"**.

אבער די סאונד איז נישט אריין, איך ווייס נישט פארוואס. ס'איז נישט קלאר. אבער די מקורות **מילה במילה על הסדר שאמרנו**, איך ווייס נישט וואס דער פשט איז, וואס די סאונד איז. איך ווייס נישט.

סיכום: וואס מיר האבן געלערנט ביז איצט

אקעי, איז עד כאן האבן מיר געלערנט ווי אזוי ס'ארבעט ברכת כהנים אין דער היים, אין בית המדרש. וועגן וואס? וועגן די ברכה פון **לברך את עמו ישראל באהבה**. וואס? ער האט נישט געזאגט.

ברכת כהנים אין בית המקדש, שם המפורש, און הלכות ברכת כהנים

סדר ברכת כהנים אין בית המקדש

אזוי סאונדט עס פון די רמב"ם, ס'איז נישט קלאר. און דער מקרי זאגט אים **"מלא מלא על סדר שהם אומרים"**. איך ווייס נישט וואס די פשט איז, אבער אזוי סאונדט עס. איך ווייס נישט.

אקעי, איז עד כאן האבן מיר געלערנט ווי אזוי ס'ארבעט ברכת כהנים אין דערהיים, אין בית המדרש. וועגן וואס? וועגן די ברכה פון **"לברך את עמו ישראל באהבה"**. וואס? ער האט נישט געזאגט. **"לברך"** מיינט איך וועל זאגן **"יברכך"**. אזוי סאונדט עס, באלד וואס ס'שטייט אין די צווייטע שטיקל. ער האט נישט געזאגט גארנישט נאך פון יענע ברכה. ס'איז דא וואס ברענגען אז די וואס לערנען אזוי, אז ס'מיינט די ברכה, אבער ס'איז נישט קלאר. ס'קען זיין אז די וואס זאגן אז ס'איז נישט דא קיין... דער רמב"ם ברענגט בכלל נישט די ברכה. ער זאגט דיך בכלל נישט **"יברכך"**. ס'איז אפשר נישט, אפשר דער רמב"ם האלט גאר אז ס'איז נישט דא קיין ברכה אויף דעם, איך ווייס נישט. ער ברענגט בכלל א ברכה דערויף? ס'שטייט נישט. ביז דערווייל ווייסן מיר נישט. דער רמב"ם האט געזאגט מ'זאל לערנען נאר זיין ספר. ביז דערווייל ווייסן מיר נישט בכלל אז ס'איז דא א ברכה דערויף.

אקעי, יעצט איז אזוי. ווי אזוי גייט ברכת כהנים אין מקדש? אין מקדש גייט עס אן אנדערע סדר. אין די גבולים גייט עס א גאנצע סדר, און נאך הודאה זאגט מען ברכת כהנים. אין בית המקדש גייט עס אנדערש. **"כהנים עולין לדוכן אחר שישלימו עבודת תמיד של שחר"**. נאך די תמיד של שחר, גלייך קומט דוכן.

"מגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהם". דאס הייסט, אין די גבולים הייבט מען נאר אויף כנגד כתפיהם, אבער אין די בית המקדש הייבט מען אויף העכער די קאפ. דאס איז די פשוטות וואס אונז האבן מיר געלערנט. **"חוצי מכתן גדול שאינו מגביה יד למעלה מן הציץ"**. כהן גדול מאכט יא נאר כנגד כתפיו, ווייל ער וויל נישט אז די הענט זאלן זיין העכער פון די ציץ. **"ואין המקרי מקרא אותם"**. אה, ס'איז יא אויך דא א מקרי. **"אחד"**, נישט קיין שלעכטע סברא. ס'איז סתם איינער פון די כהנים, אדער איינער פון... ווייס איך נישט ווער איז דער **"אחד"**. **"אחד"**, איינער, איינער איז דער מן המקרי. יא. ס'איז אודאי נישט וויכטיג ווער ס'איז. ס'איז די זעלבע וואס מישט די בלוט אין יום כיפור **"כדי שלא יקרוש"**. אקעי. א קריאת שמע במילא בדרך כלל איז דא קריאת שמע מיט גבולים, אזוי ווי אונז קענען עס, עד שישלים שלוש הפסוקים.

אבער דא איז אנדערש, איין חילוק איז דא, ביי אונז די גבולים זאגט מען אמן נאך יעדער פסוק, אבער אין די מקדש איינער עונה אמן אלא ברכה אחת, און עונה אמן אלא ברכה אחת, ביז ברכה אחת, עד שישלים, ווען ער ענדיגט זאגט מען אמן, אנשטאט אמן זאגט מען ברוך השם כבוד מלכותו לעולם ועד. ס'איז מער א לענגערע נוסח.

שם המפורש אין מקדש

אין אנדערע פלעצער שטייט וואס יעדער איינער ווייסט אז די שכינה איז שורה אויף די אצבעות, מ'זאל נישט קוקן.

חידוש: דער רמב"ם ברענגט נישט דעם טעם פון שכינה

ס'איז זייער שייך, ס'שטימט זייער מיט דעם וואס דו זאגסט אז דער אייבערשטער בענטשט. קומט דורך די כהנים, **but it's not about** די כהן. ס'איז נישט אז דער משה יאנקל כהן גיט דיר א ברכה און ער גיט דיר איבער גוטע זאכן. דער אייבערשטער גיט דיר. ער איז דער וואס איז דער בעל מקריא.

אבער דער רמב"ם האט נישט געברענגט די זאך אז ס'דארף זיין שכינה דא. דער רמב"ם ברענגט דעם טעם פשוט אז ס'איז **"לא יסיה דעת"**.

ס'קען זיין ס'איז **connected**, ווייל די שכינה ליגט אין די כהונה. אבער ס'קען זיין אז די שכינה... **distracted** מיינן איך, פון די ווערטער און קוקן אויף די כהן. יא.

מנהג פון טלית אויף קאפ

דער מנהג איז אז די כהנים לייגן ארויף זייער טלית אויף די קעפ און אזוי ווייטער, און די מענטשן טוען אזוי. אבער דאס איז שוין... כדי מ'זאל נישט קוקן. אבער לויט'ן רמב"ם איז דאס אן אנדערע זאך. לויט'ן רמב"ם איז דאס מער אז מ'זאל מכוון זיין, מ'זאל נישט ווערן **distracted**. אקעי, ס'קען אויך זיין ס'העלפט פאר דעם.

הלכה י"ד — איין כהן vs. מערערע כהנים

יעצט, לאמיר גיין ווייטער.

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"אם היה הכהן המברך אחד, מתחיל לברך מעצמו, והשלית ציבור מקרא אותו מלה במלה. כשהן שנים אין מתחילין לברך עד שיקרא להם שלית ציבור 'כהנים', והן עונין ואומרינ 'יברכך'."

פשט: איין כהן הייבט אן אליין, מערערע כהנים ווארטן פאר'ן רוף

"אם היה הכהן המברך אחד", ס'איז נאר דא איין כהן, **"מתחיל לברך מעצמו"**. ער הייבט אן אליינס.

וואס הייסט **"מתחיל לברך"**? ער זאגט די ברכה אליינס, אדער ער הייבט אן צו זאגן **"יברכך"**? ער מאכט די ברכה **"לברך את עמו ישראל באהבה"**.

ניין, יא, איך האב נישט געזאגט דאס. יא, איך האב נישט געזאגט דאס. ס'איז פשוט.

"והשלית ציבור מקריא אותו מלה במלה כשהן שנים". אה, וואס איז אויב ס'איז דא מער ווי צוויי כהנים?

"אין מתחילין לברך", זיי זאגן נישט די ברכה, **"עד שיקרא להם שלית ציבור 'כהנים', והן עונין ואומרינ 'יברכך'."**

שווערע שטעלע: "והן עונין ואומרינ 'יברכך'"

איך פארשטיי נישט. מ'האט גערעדט אז ער דארף ווארטן פאר אים צו מקריא זיין. דאס איז דאך אן אנהויב. ער הייבט אן די ברכה. וואס הייסט **"והן עונין ואומרינ 'יברכך'"**? זיי זאגן **"יברכך"**?

אפשר זאגן זיי פשוט, זיי זאגן די ערשטע ווארט זאגן זיי יא אליינס?

ניין, ווען ס'איז איין כהן, שרייט נישט דער בעל תפילה אויס **"כהנים"**, און ער הייבט אן זאגן די ברכה. ער הייבט אן אליין, ווייל ער טראגט אליין די עול.

וואס הייסט? ווען ס'איז דא א **choir**, דארף זיין איינער וואס זאל קאנטראלירן אזוי. ווידער דארף דער שלית ציבור זאגן **"כהנים"**.

יא, אבער דאס איז מיט די... שרייבט די לשון, **"והן עונין ואומרינ 'יברכך'"**. ס'זעט אויס פון רמב"ם אז די ערשטע ווארט **"יברכך"** איז מען נישט מקריא. זיי זאגן **"יברכך"**, נאר פון **"ה"** הייבט אן דער שלית ציבור פארצוזאגן.

משה רבינו האט אויסגעהערט. אינטערעסאנט, "שומעי שמועה" שטייט דא, אנדערע ראשונים שטייט "פי השמועה". אה, אפשר מיינט ער צו זאגן, ווייל ס'שטייט נישט אין "כה" גארנישט. ס'הייסט "כה" מיינט אזוי ווי משה האט געוויזן, כביכול "כה", אזוי ווי ער ווייזט. ס'הייסט "כה תברכו", און ער מאכט א גאנצע ליסט פון "כה", יא? "כה תברכו בעמידה", ס'הייסט בעמידה, וויאזוי האט מען עס געלערנט? ווייל משה רבינו האט געוויזן. די כהנים זענען געשטאנען און ווען ער האט עס געזאגט, "כה תברכו", איז עס געווען צופיל.

אבער ווייטער, פון וואו ווייסט מען בכלל מען הייבט אויף די הענט? ס'שטייט א פסוק "וישא אהרן את ידיו", אבער וויאזוי ווייסט מען אז דאס איז א הלכה?

"כה תברכו בלשון הקודש, כה תברכו פנים כנגד פנים, כה תברכו בקול רם". איז דאך "בקול רם" מיינט נישט געשריגן, ס'מיינט נישט "לאפוקי בלחש". "כה תברכו בשם המפורש". אה, בשם המפורש, ווייטער, "בגבולין כבמקדש, כמו שאמרנו", אבער אין די גבולין, ווייל מ'איז נישט מזכיר שם המפורש נאר אין בית המקדש.

דיסקוסיע: לשון הקודש ביי ברכת כהנים

נאך א זאך וואס האט אפשר צו טון מיט כה, אדער נאך א הלכה: "אין כהנים רשאים בכל מקום...". א מינוט, לגבי לשון הקודש האבן מיר נישט שוין געזען אין תפילה, אז אין תפילה, אויב קען מען דאווענען אין א ריינע לשון, אין איין שפראך... יא, אבער דאס האסטו מיר נישט געקלערט, מיר האבן געלערנט בפירושו... דער רמב"ם האט עס נישט ממש געברענגט, אבער ביי קריאת שמע האט דער רמב"ם געזאגט בפירושו אז מ'איז יוצא בכל לשון. ער זאגט תפילה בכל לשון, אבער נאר ברכת כהנים דארף זיין בלשון הקודש. זענען דא נאך זאכן וואס דארפן זיין דווקא בלשון הקודש? יא, ס'איז דא, די גמרא זאגט אין סוטה. אבער דער רמב"ם מאכט נישט קיין ליסטע, דער רמב"ם ברענגט יעדע זאך אין זיין פלאץ. יא, "אלו דברים הנאמרים בלשון הקודש".

לא תוסיפו — נישט צולייגן צו ברכת כהנים

"אין כהנים רשאים בכל מקום להוסיף בברכה זו על שלשת הפסוקים". זאגט דער רמב"ם, ווען די כהנים בענטשן אידן, און ס'וועט זיי איינפאלן אז זיי ווילן צולייגן נאך גוטע ברכות, למשל א פסוק. יא. "ה' אלקי אבותיכם", אדער וואס איז דער פסוק וואס משה רבינו האט געבענטשט די אידן? "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם". דו זעסט, ס'שטימט זייער גוט. "יברכך ה'", זיי האבן געבענטשט, ס'זאלסט זיך פארמערן, און טאקע, ברוך השם, אזוי ווי מ'ענדיגט מיט א הלל והודאה נאך שאלת צרכים. נישט הלל והודאה, אז זיי זאלן צולייגן "יוסף עליכם". אה, "יוסף", זיי זאלן צולייגן, זיי זאלן צוגעבן ברכות. "וברך אתכם כאשר דבר לכם". זאגט ער, יענע פסוק זאלן זיי נישט צולייגן. ניין, ניין, דו רעדסט פון די השכלה. די השכלה, די פערטע איז "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלקי פעמים", אז זיי זאלן ווערן מער, זיי זאלן צולייגן. ער ברענגט א פסוק וואס שטארקט די הוספת ברכה. אקעי, יוצא בזה, זאגט ער, זאל מען עס נישט צולייגן, נישט בקול רם און נישט בלחש, שנאמר "לא תוסיפו על הדבר". אינטערעסאנט, דאס איז אזוי ווי... אזוי ווי ס'איז א מצוה, זאל מען נישט צולייגן צו א מצוה. יא, ס'איז בערך ענליך צו פינף תפילות. דער געווענליכער רמב"ם האט געלערנט אז לא תוסיפו מיינט צו זאגן אז א נייע זאך איז א מצוה. דא זעט מען אז דער רמב"ם פסק'נט יא די לא תוסיפו פון די חכמים, מ'זאל נישט צולייגן זאכן צו א מצוה. איך ווייס שוין, ער איז עובר אויף א לאו. ער זאגט אזוי, איך האב געדענקט פאקטיש. ר' משה האט א תשובה צו די מענטשן וואס לייגן צו "נחם מקום ינחמוך", מ'זאל נישט וויסן פון קיין צער אדער וואטעווער ס'איז. דארט גייט מען אקעגן די מטבע שטבעו חכמים. ס'איז אביסל ענליך. אקעי, ס'האט נישט קיין שייכות, ווייל דאס איז ממש ברכת כהנים.

דיסקוסיע: "יהי רצון" וואס מיר זאגן אין מחזור

אקעי, יעצט, און נאך עפעס וואס מ'טוט אין די בית המקדש, אז מ'טוט עס ככתבו, די עולים איז נישט נאר אין די בית המקדש, עס גייט אויך ארויף אויף די רוב מקדש. במקדש, והו דבר, ס'איז א ווארט, דבר מפורש וואס איז ארויסגעזאגט, מן י' וה' ו', וזה השם המפורש שאומרים אותו במקדש. דאס איז די שיטת הרמב"ם, נישט לויט די שיטת רש"י און אנדערע וואס האבן געהאלטן אז שם המפורש איז שם מ"ב, אדער אנדערע שמות. דער רמב"ם זאגט אז ווען ס'שטייט שם המפורש מיינט עס די נאמען פון די פיר אותיות. ער זאגט נישט וויאזוי מ'זאגט עס, ער זאגט נאר אז ס'איז עפעס א זאך וואס מ'זאגט ארויס די אותיות, נישט מיט א כינוי.

ובמדינה אבער, אין די רעסט פון די שטאט, נישט אין די בית המקדש, אומרים אותו בכינוי, זאגט מען עס מיט די כינוי, והו א-ד, דאס הייסט ווי אונז זאגן א-ד. שאין מזכירין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד. אין די בית המקדש זאגט מען נאר אויס די שם אזויווי ס'איז געשריבן.

משמת שמעון הצדיק — פסקו מלברך בשם המפורש

ומשמת שמעון הצדיק, שוין א גאנצע לאנגע צייט וואס ס'איז געווען, שמעון הצדיק איז געווען משיירי כנסת הגדולה, פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש. פארוואס? שלא ללמדו מי שאינו הגון. ס'איז אינטערעסאנט, ס'איז עפעס א סוד. מ'האט מורא פון די דעסטראקטיוו פאווער אזוי ווי... ס'איז נישט קלאר. ווייל דער רמב"ם, וואס הייסט? א פשוט'ע פשט וועט מען זאגן אז ס'זעט אויס אז מ'קען מאכן מיט שמות וכשפים זאכן, הרג בשם, מ'קען טון זאכן.

אבער דער הייליגער רמב"ם, דער הייליגער רמב"ם אין זיין ספר מורה נבוכים חלק א' פרק ס"א, אויב איך געדענק, איז ער מאריך אז ס'איז נישט אמת, ס'איז נישטא אזא זאך א שם וואס מ'זאגט עס און ס'געשעט עפעס. נארמאלערהייט איז עס נאר פון פארשטיין זאכן. מוז מען פארשטיין אז ס'איז מער א ענין פון רעספעקט. אזוי פירט אויס דער רמב"ם, דער רמב"ם גייט אויספירן אז ס'איז א נושא פון רעספעקט. "ולא היו חכמים הראשונים מלמדין שם זה אלא לתלמידיהן הנבונים והגונים אחת לשבע שנים, ואפילו מי שהוא ראוי", אפילו איינער וואס איז יא ראוי, "צריך שלא ילמדוהו אלא אחד מהם". זאגט דער רמב"ם, זאלסטו נישט מיינען אז ס'איז טאקע געווען א זמירות'ל, זאלסטו נישט מיינען אז ס'איז ווייל מ'קען עפעס טון, "כל זה גדולה לשם הנכבד והנורא הזה", מ'רעספעקטירט אים, מ'רעדט נישט פון אים אסאך, מ'איז עס מעלים, מ'זאל נישט מיינען אז ס'איז פאר פשוטי מענטשן. אבער דער רמב"ם לערנט נישט לכאורה אז ס'קען מזיק זיין, ווייל דאס זעט נישט אויס פון זיין לשון דא. וואס איז די ענין פון רעספעקט אז מ'רעדט נישט דערפון? מ'ווייסט נישט קלאר, מ'פארשטייט דאס אזוי ווי די איסור פון ארויסזאגן די שם השם לבטלה. דער רמב"ם אליין זאגט, אפילו די זעלבע משפחה, אז א סימפל מענטש וועט עס לערנען גייט ער אנהייבן זאגן לבטלה די הייליגע נאמען, זאל ער בכלל נישט וויסן דערפון.

אבער די ווארט, דער רמב"ם לערנט דאך, די עיקר איז נישט די ווארט, די עיקר איז די הבנה, די פארשטיין וואס ער מיינט, און דאס טאר מען אויך נאר נישט אויסלערנען, יא, אזוי סתם, מ'לערנט נישט אויס סתם אזוי. מורה נבוכים לערנט מען נאר אויס איינמאל אין זיבן יאר. דאס איז די מיינט, דאס פארשטייט דער רמב"ם. איך האב אויפן צורי חינוך, דאס איז מיין שיעור וואס איך לערן יעדע וואך. קוק, דאס איז א גדולה לשם הגדול, וואס מ'זאגט מען נאך נאר איינמאל אין זיבן יאר. אלע אנדערע יארן זאלן זיי מיינען אז ס'איז שרעקעדיג.

הלכות ברכת כהנים — בלשון הקודש

נאך א הלכה, א וויכטיגע הלכה. אה, עד כאן האבן מיר געלערנט די סדר האמירה, סדר ברכת כהנים. יעצט קענען מיר לערנען הלכות, בעסיק הלכות פון די תנאים פון ברכת כהנים. איז אזוי, איין הלכה איז אז ס'מוז זיין, יא, בכל מקום, וואס הייסט אפילו, דאס הייסט אז מ'דארף זאגן די שם ככתבו, דאס איז נאר אין בית המקדש. אבער בכל מקום, עניוועי, מוז זיין בלשון הקודש, אזוי ווי ס'שטייט. "כה" מיינט אזוי. ככה למדוני שומעי שמועה,

ס'איז אינטערעסאנט, ס'איז נאך צוויי ברכות וואס מ'דערמאנט א צדיק אין די ברכות. דא איז ברית מילה, "בבריתו של אברהם אבינו", און דא איז "בקדושתו של אהרן". און נארמאל איז דא "תורת משה" ביי יעדע ברכות התורה.

פארוואס זאגסטו משה? ס'שטייט נישט "תורת אמת"? מ'דערמאנט נישט. דא איז פשוט אהרן א טייל אריינגעקומען. אפשר מיינט ער ס'זאל דיך פירן אזוי ווי אהרן, ס'זאל זיין א אוהב שלום, און מ'קען בענטשן די אידן. עניוועיס, "באהבה".

פארוואס די ברכה ווערט געזאגט נאך נישט פונה לציבור

און דערנאך, יא, ס'קען זיין אז די ביידע זאכן זאגט מען נאכנישט פונה לציבור, ווייל מ'רעדט דא צו די אייבערשטער, אזוי ווי דו זאגסט, ווייל ס'זאל נישט געווען א פסול פון לא תוסיף, אז דאס איז נישט קיין ברכה. זייער גוט.

תפילה נאכ'ן בענטשן: "עשינו מה שגזרת עלינו"

און די לעצטע זאך אויך, ער זאגט דא אז ער זאגט, נאכדעם מחזיר פניו כלפי הציבור, ואחר שיענו אמן על כל הברכות, דעמאלטס זאגט ער נאך א שטיקל: **"עשינו מה שגזרת עלינו"**, מיר האבן געפאלגט, **"עשה אתה עמנו מה שהבטחתנו"**, דו פאלג דיין פארט, **"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל"**. ס'איז דאך א מין זאך, אז בעט די אייבערשטער, קוק אראפ און בענטש זיי אויך.

די קשיא פון די מפרשים

די סיבה "אשר קדשנו במצוותיו וציונו" איז די "יברכך". ער פרעגט דיך, די מפרשים פרעגן די קשיא, לכאורה בעל התוספות, איך ווייס נישט פונקטליך ווער דער ערשטער פרעגט. איך ווייס נישט, איך ווייס נאר אז דו דרייסט זיך אוועק פון די ציבור, איך ווייס נאר אז דו רעדסט יעצט צו די אייבערשטער. איך הער, איך ווייס נישט וויאזוי דאס צו זאגן.

פאראלעל צו ברכת קריאת שמע און ברכת התורה

אזוי ווי דו זאגסט, אז דו זאלסט דאווענען געהעריג. און מ'זאגט אז ער עוסק שוין אין מצוות וציונו, און מ'זאגט נאך א ברכה. דו זאגסט אז ס'איז זייער ענליך צו ברכת קריאת שמע און ברכת התורה, אלע האבן די זאך אזא ברכה לפניה ולאחריה און מ'זאגט א דבר תורה.

די גמרא מאכט עס אזוי, א גמרא, די יהי רצון, סתם א יהי רצון שטייט נישט אין ערגעץ אז איינער פלעגט עס זאגן. ס'איז נישט ממש א ברכה. ברכה איז לכאורה א חובה וואס די חכמים האבן מתקן געווען אין ברכת המצוות.

אקעי. דו זאגסט "יברכך" איז דאך אויך א פסוק תורה וואס זיי ליינען פאר, אזויווי די ישראל ליינט פאר די שמע ישראל אדער נאך א פסוק. און דו זאגסט טאקע נאך ברכת התורה, דו זאגסט אז דו זעסט טאקע אז ס'האט עפעס צו טון. איך הער. אקעי.

דרך ימין — ווי אזוי דרייען זיך די כהנים

יעצט, נאך אן אינטערעסאנטע הלכה, כשמתזירין, יא, **כשמתזירין הכהנים פניהם לציבור לברכם**, ווען מ'דרייט זיך אויס צום עולם, אדער ווען מ'דרייט זיך אוווק פון די עולם, **כשמתזירין פניהם מן הציבור**, אכשר מחזירים, ווען מ'דרייט זיך אוועק, מ'האט שוין געענדיגט בענטשן, **לא יתזירו אלא דרך ימינם בכל מקום**. די כהנים דארפן זיך אייביג דרייען צו רעכטס. אה.

דער כלל פון "כל פניות"

פארוואס דרייען? ווייל "כל פניות", פניות? אה, איבעראל וואו מ'דארף זיך דרייען צו א געוויסע רעכטס אדער לינקס, און ביידע זענען די זעלבע, אויב דו דארפט אנקומען לינקס דארפטו גיין לינקס, אבער ווען דו דרייסט זיך ארום זאלסטו זיך דרייען דורך די רעכטס.

די סימבאליק פון ימין

ס'איז א שיינע זאך, ימין איז חשוב. ס'איז דא א זאך הלכות וואס די פוסקים האבן קיינער איינעם בארעכטיגט. דו ווילסט נישט אוועקגעבן די לינקע זייט,

אבער דא איז דאך נישט קיין הלכה פון די חכמים, דאס איז דאך פון די גמרא. ווי שטייט דען? איך ווייס שוין, ס'איז א מנהג, איך ווייס שוין. איך ווייס שוין אז ס'איז א מנהג, א הלכה. אקעי. ס'איז מענטשן האבן געהאט עפעס א ריזן, איך ווייס שוין. יא, ס'איז נישט אזוי אז מענטשן האבן ליב צוצולייגן, נישט אייביג. יא, אסאך מאל איז גוט, ס'איז גוט, ס'שטייט א גוטע ברכה, דו דארפט נישט מאכן בעסער. יא. זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"בסוף כל ברכה וברכה"**.

ס'שטייט אבער יא, ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל אונז האבן יא אין אונזער מחזור, ער זאגט אז ס'ווערט געברענגט אין א גמרא, מ'לייגט צו א **"יהי רצון מלפניך כשם ששמעת את תפילתי"**, **"כשם ששמעת את תפילתם"**, מ'זעט יא אז מ'לייגט צו. זעט אויס אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז מ'טאר נישט דאס טון. ווייל דאס איז צולייגן א שטיקל פון די תורה. ווייל זיין פראבלעם איז לא תוסיפו. מיין פראבלעם איז לא תוסיפו איז אז דו לייגסט צו א דריטע מין, דו לייגסט צו נאך א פסוק. דער אייבערשטער הייסט מ'זאל זאגן א פסוק, זאגסט, אבער נאר דעם הייבט אן זאגן די זאכן, לשון, אדער ווי א לשון וואס די חכמים האבן אוועקגעשטעלט, מ'זאל זאגן א לשון, ער מיינט נישט אז ס'איז בטעות. ער זאגט נישט בטעות, וואס ער זאגט פאר די יודן.

תפילת הכהן ביים דוכנען

דער רמב"ם גייט עס ברענגען, יא, קוק, **"בסוף כל ברכה וברכה אומרים העם יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתהא ברכה זו שציוויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלימה ולא יהא בה שום מכשול ועוון מעתה ועד עולם"**. דאס איז לויט אים ממש לא תוסיפו. קודם **"יהי רצון"**, ער ברענגט נישט פון די יודן בכלל, ער זאגט א תפילה פאר'ן אייבערשטן. אה, דא שטייט די ברכה, אה, פיינלי דא שטייט די ברכה. ער זאגט דריי מאל א נייע הלכה. אקעי, מ'דארף בעטן מ'זאל מאכן א נייע הלכה, ס'איז א נייע תפילת סובב לברכת כהנים. ברכת התורה. יא, דאס איז די ברכת ברכת כהנים. ברכת התפילות. ס'איז א תפילה און א ברכה.

איז אזוי, ס'איז דא דריי שטיקלעך, ער זאגט אזוי, **"כשהוא עוקר רגליו לעלות"**, ווען ער הייבט אן צו גיין צום דוכן, זאגט ער א תפילה, יהי רצון מלפניך שתהא ברכה זו שרצוננו לברך את עמך ישראל שתהא ברכה שלימה, ולא יהא בה מכשול עון ומעשה בדורנו, און איך זאל עס נישט קאליע מאכן. ס'זאל געלונגען, דער אייבערשטער שיקט דריי שטיקלעך, און איך זאל עס נישט קאליע מאכן. ס'זאל געלונגען מייין ברכה, ס'זאל זיין א גוטע תפילה, איך זאל עס נישט קאליע מאכן. אזויווי דער ווארט תפילה זאגט אסאך מאל, אין אנו ממעיזים, דאס סארט תפילה. ס'איז אן ענין.

ברכות און תפילות פון די כהנים ביי ברכת כהנים

ברכת המצוה: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן"

Speaker 1

כשעוקר רגליו לעלות, ווען ער הייבט אן צו גיין, זאגט ער א תפילה: יהי רצון לפניך... ער זאגט א ברכה אזוי, שלא תהיה תקלה על ידי, כדי שלא אבוש מאבותי הקדושים, שלא יבושו בי אבותי הקדושים, ושלא אבוש מהם לעולם הבא. איך זאל נישט מכשיל זיין.

און נאך א ברכה זאגט ער קודם, קודם דרייט ער זיך נאך לכאורה אפילו אום, נאך פאר'ן בענטשן, אבער די ברכה איז שוין ווען ער איז פונה... ניין, ניין, קודם איז דאך בענטשן. קודם איז דאך פונה לברך את העם. **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציונו לברך את עמו ישראל באהבה"**. דאס הייסט אז יעדער כהן האט די קדושה פון אהרן צו קענען בענטשן. **"וציונו לברך את עמו ישראל באהבה"**.

"קדושתו של אהרן" איז א כינוי פאר קדושת כהן.

"וציונו לברך את עמו ישראל באהבה". די "באהבה" שטימט מיט די "ברכה שלימה, ואל יהי בה מכשול".

דערמאנונג פון צדיקים אין ברכות

ווי אפט מאכט מען ברכת כהנים — במדינה לעומת במקדש
 יעצט לערנען מיר אן אינטערעסאנטע זאך, ווי אפט מאכט מען ברכת כהנים?
 מיר האבן געלערנט אז אין די... אן אינטערעסאנטע זאך, **במדינה מברכין**
ברכת כהנים בשחרית ובמוסף ובנעילה, אבער **במקדש** האט מען עס נישט
 געזאגט, אדער אפילו ס'איז אין די טאג, אבער מנחה און מעריב בעיסיקלי,
 ווייל שחרית איז אין די טאג, אבער **במקדש מברכין ברכת כהנים פעם**
אחת ביום, אחר תמיד של שחר. קוקט מען, מ'שטייט, אה, מ'האט עס נישט
 געזאגט ביי קיין מוספים. זייער גוט. ועל מה סומכין? מברכין דבריו שמעני.
אבל במדינה מברכין אותה אחר כל תפלה חוץ ממנחה.

מער במדינה ווי במקדש

זעהט, דאס איז איינער פון די זאכן וואס מ'טוט מער במדינה ווי במקדש.
 מ'דארף פארשטיין פארוואס. איך ווייס שוין פארוואס.

די כהנים איז עס אביסל אנדערש.

דער מקריא — ווער רופט אויס די ווערטער?

אה, פריער האב איך געפרעגט, איך האב געדענקט פון דא, איך האב
 געפרעגט ווער איז דער מקריא אין בית המקדש? זאגט דער רמב"ם, **"בכל**
מקום משתדלין שיהא המקריא אותם ישראל, שנאמר אמור להם".
 לכאורה איז איינער פון די כהנים איז דער זאגער, און נישט "אמור בעצמו",
 נאר "אמור להם". סא אפילו אין בית המקדש איז דא א השתדלות אז ס'זאל
 זיין ישראל, אדער ס'איז דא מיט וואס זיך צו מתרץ זיין אז ישראל זאל זיין
 די מקריא.

עד כאן איז די עיקר רעדע.

רייט? ניין, אבער ימין מיינט פשוט חשוב, דאס איז די טייטש. "ימין ה'
 רוממה", ימין איז, רוב מענטשן זענען רעכטערס, ס'איז געווארן א סימבאל.
 ס'איז נישט אזא פראבלעם. ימין איז א סימבאל פון שטארקייט, פון די גוטע
 זאכן.

קאון. ס'זעהט אויס ווי ס'איז מער ווען ס'איז א סימבאלישע זאך, ווען די
 כהנים טוען עס איז נישט קיין פראבלעם, און אזוי אויך "וכן כל פונות"
 מיינט מען סתם אויך. ווען מ'באגלייט ארויס די קינד צו די חופה, זאל מען
 מאכן א ערשטע... מ'מיינט נישט א גאנצע צייט צו די חופה.

אנווענדונג ביי אנדערע דברים שבקדושה

ווען מ'דרייט זיך, ס'קומט פון די גמרא פון די כהנים, יעדע מאל ווען מ'דרייט
 זיך אין ציבור, אבער מ'דרייט זיך פאר א מצוה, אבער ווען מ'גייט אראפ פון
 עולה זיין למשל, יא, פאר א דבר שבקדושה, מ'גייט צו די מזבח, נישט
 לאמיר דרייען, נישט לאמיר דרייען. וואס דא אין אינגערמאן ווייסט נישט די
 וועג, מאכן זיי רעכטס ביז זיי קומען אן. יא, דאס איז אן אנדערע נושא.

די מחלוקת וואס מיינט "דרך ימין"

יא, ס'איז דא גראדע א גרויסע מחלוקת וואס מיינט בכלל דרך ימין.
 עניוועיס, לאמיר נישט אריינגיין אין דעם.

פארשטייט, די רעכטע זייט, דאס קען שוין זיין, ער דרייט זיך צו רעכטס,
 דרך ימין. אפשר דארף ער זיך דרייען צו די ימין, ימין החדר, צו די ימין.
 פארשטייט, ס'שטייט נישט על דרך ימין. עניוועיס. אדער דארף יעדער
 איינער דורכגיין דורך די ימין. קיצור, מ'קען אריינטייטשן פארשידענע
 וועגן. די עיקר איז מ'זאל רעדן וועגן די ימין.